

Yakeyakenayan Yeisu Keliso ana yakeyakenayan Yoni koina

Walo bagubagunana

Yoni iya apositolo, Sebedi natuna, kabo buki bwaitete iya ilele yo iyawasa ekalesiya boda seben kolili, siya simiyamiya Eisiya polovinsi koina. Sauganane koina yanuwa Loma sikaiwesosi, kabo dedei meuloina siloinayagili, yo Yeisu kana tomeliwo (Kelisitiyani) meuloili siyakamkamnali. Kabo kin yabo esana Nilo ana sauga loina mena tomeliwo siyakamkamnali bolime 54 yo ilau bolime 68. Kabo tabe kini yaboyoi esana Domitiyani ana sauga loina bolime 81 yo kanasiga ilau 96, iya tomeliwo kali toyakamkamna yabo. Tawae yaina Yeisu kana tomeliwo siyakamkamnali? Kaiwena Loma ana kinyao yakato siya besiele Loma ana yaubadao mwa koinaele tomo siloinayagili yakato temga sipwalou kolili. Kabo Yeisu kana tomeliwo sisikote siba, “Genuwamai. Yeisu Keliso ibomamo ama Guyau yo ibomamo koina kapwalou.” Bwaine koina tolinao Loma simunamunai tomeliwone kolili yo tupwaliyao sikoyamateli (2:10, 2:13, 3:10, 6:9). Kabo Yoni tabe sipan yo bwanabwana Patimo koina sipei (1:9). Kin Domitiyani ana sauga loina mena, bolime 95 koina Yoni iya iyaele bwanabwana Patimo koina. Yo kana yakeyakenayan Yeisu koina ginauli tupwaliyao iyakenayan mwa ileleli. Kabo Yoni

tomeliwone ali wasa iwolegili iba Seitani ana yakamkamna tomeliwo kolili ilalaki isaesae. Na iyamo yakato sitolo kaikaiwe bwagana tem boita silobai (12:11) yo yaboyoi me ali kalakisiye (2:7, 13:10, 14:12). Yoni iwalo-masalan yoi kani Yeisu ana sauga pileyoima koina yo kana tokalomagigiliwo nige ali kaiwe yabo bwai kani sisagolugolumo yo siya tomumuga-naenae naga kani mumugali maisana silobai. Siya tomelimo Yeisu koina kani silusae waloyameli yanuwana waluwaluna koina (21:7,8).

¹ Buki bwaitete iwalo-masalan ginauli tawae Yaubada iwolena Yeisu Keliso koina yo iyamayale kita ana topaisowao kolila, yo takatai tawae kani sauga kikiunamo itubu. Yo Keliso ana anelose iyawasa ilobima koliyau yau ana topaisowa Yoni yo ginauliline saugana yagu gitai kolili yagitagitaili, iwalowalo-yakenayagau.

² Kabo ginauli meuloili yagigitailiwa yayawasayan kolimiu, Yaubada ana walo yo Yeisu Keliso ana walo-masala yayawasayan.

³ Tem yaiya Yaubada ana walo buki bwaite kalona mena iyasili tomo kolili, kani Yaubada tomo bwaimwana iwalo-muloloi, yo kabu siya bukine ana walo sibenalan yo sinuwatu-kalatan, Yaubada iwalo-muloloi. Kaiwena kani nige sauga imamamalawe, na ginauliliyaone situbu.

Yoni ana tobali Yeisu kaiwena

⁴ Yau Yoni wasa bwaite yalele yo yayawasa ilaowa ekalesiya boda seben kolimiu komiu Eisiya dedeina mena kwamiyamiya. Kabo yakawanoi Yaubada koina iya sauga kabona

yo sauga bagubagunana koina, yo sauga ilalaoma koina imiyamiya, ana katekamkamna iyeyawa yo ana nuwa-daumwali katemiyao iloyapowonli. Tabe Yaluyaluwa Tabuna, iya besiele yaluyaluwa seben* imiyamiya Yaubada ana kaba miyasio wasawasana manna mena,

⁵ mekanakava Yeisu Keliso kani ali katekamkamna siyeyawa yo ali nuwa-daumwali katemiyao siloyapowonli. Yeisu iya Yaubada ana walo kana toyawasa yawasosi, yo iya boita mena itoloyoima iyamala tobagubaguna, yo iya yanuwa yaulina kana kinyao kali toloina. Tabe iya kala tokatekamkamna yo kala tomulolo tatobalan. Ana boita koina ilivasila yo kwasinena mena ala pwanoli ideuli-gabaegili.

⁶ Yo Yeisu ipeila kita ana kaba loina kana tomoyao, kabo kita taemala topaisowa yakayaka-sisili Yeisu ana Yaubada yo tamana kaiwena. Kabo Yeisu tatobalan yo tawaloseyan kaiwena iya wasawasa yo tokaiwesosi kani nige ilolotom. O, besiele.

⁷ Wagitai. Iya ilalaoma yaloyaloi mena yo tomo meuloili kani sigitai, tabe siya besiele beyabeyana siya sisakona yo iboita sigitai. Yo yanuwa yaulina kana tomiyayao meuloili iya kaiwena kani sivalam koyasili. Yawasosi. O, besiele.

⁸ Guyau Yaubada tokaiwesosi, iya imiyamiya sauga beyabeyana koina yo sauga bwaite koina yo sauga ilalaoma koina, iwaloba, “Yau alepa yo omega, yau kaba yatubu yo kaba emwawasi.”

Yoni Yeisu igitai

---

* **1:4:** seben kana katai kapwkapwana

⁹ Yau kamikava Yoni, komiu yo yau kamkamna talobai toyawai Yeisu Keliso mekalakava kala polowene takalakisiye-yagili, kabo komiu yo yau kita Yeisu ana kaba lina kana tomoyao. Yaubada ana walo yo Yeisu ana yakayakatai yawasosina yaguguyeyan tomo kolili, iya kaiwena mwa sipanyau yo sipeiyau bwanabwana Patimo koina yamiyamiya.

¹⁰ Ala Guyau ana kaliyate sabati koina, Yaluyaluwa Tabuna ana kaiwe ikalaiyau yo kaina lalakina yabo yabenalan dagelagu mena besiele bwagigi kainana.

¹¹ Ana walo bwaite besiele, “Ginauli tawae ugitaili kani kulele-yataluli buki mena, na kuyawasali silau siya ekalesiya yanuwa seben kolili na siyasiyasilili. Yanuwaliyaone bwaite siya Epeso, Simulina, Peligamo, Tayataila, Salidisa, Piladelipiya yo Laodisiya.”

¹² Mwa yatagelakeile nuwanuwagu yagitai yaiya tomo iwalowalomane koliyau kabo mayale seben siwedowedoli ali kaba tolo gole koina sitotolo yagitaili.

¹³ Luwali mena koleya yabo yagitai besiele Tomo Natuna, kwama malamalawena iluwui ilobi kaena mena yo tabe kana kwama kana pasa gamwagamwalina mena. Na pasane kana koleya besiele gole.

¹⁴ Itona mayamayalena besiele sipi wiyana o goula mayamayalena yo manna besiele mayau kalapulupululuna memenana.

¹⁵ Kaena ipigapigabu besiele kopa sigabu pigapigabuna yo kainana kana benali besiele yalubwasi ididi daguguna.

¹⁶ Yo nima ulaulana mena utu kali baibaiwa seben ikabi-kalatagili, yo kaleya kelepana, papali labui ivakilili matamatageli gamwana mena iyawatagilima, yo manna kana koleya ipigapigabu besiele kala pwasinasina dabwelona.

¹⁷ Saugana tomonane yagitai, yabeku kaena mena besiele toboita yabo. Kabo nima ulaulana ipei yogu mena yo iba, “Tabu kumamatausi. Yau kaba yatubu yo kaba emwawasi.

¹⁸ Yau tomo meyawasina. Beyabeyana yaboita na kabona meyawasigu yo yamiyayai sauga meuloina. Boita yo Edesi kali ki yaloiloinayan.

¹⁹ Yo ginauliline ugigitaili sauga bwaite koina kulele-yataluli. Yo ginauliline ugigitaili sauga bwaite koina naga kani siyawatagili sauga muli mena kulele-yataluli tabe.

²⁰ Utu seben saugana ugigitailiwa nima ulaulagu mena yo tabe mayale seben ali kaba tolo gole koina kunuwa-pwanopwano-wagili kali katai kani yakabiyamayale koliwo. Kabo utu kali baibaiwa seben siya bwaimwana ekalesiya bodali seben kali aneloseyao, yo mayale ali kaba tolo gole seben siya bwaimwana ekalesiya bodali seben.”

Toekalesiyayao yanuwa Epeso koina ali wasa

2

¹ Kabo tabe tomowa iwaloma koliyau iba, “Leta kulele ilau tomeliwo yanuwa Epeso kolili, yo ilau anelosene koina iya ekalesiya kali togitekalatan, kuwalo bwaite besiele. Tomowa utu seben ikabi-kalatagili nima ulaulana mena, yo ilokeikeile

mayale ali kaba tolo gole kali baibaiwa seben luwaluwalili mena, ana walo bwaite besiele.

² Mumugamiu yakataiyako, ami paisowa kaikaiwe yo besiele ami kalakisiye. Yakataiyako nige kwayayaliyaya siya tomo naenaeliyao kaiweli. Siya siwaloba, ‘Kai apositoloyao’ na iyamo nigele, siya tomwakota. Ali walo yo ali paisowa kana polowe wakataiyako yo kwalobailiko tomala siya tomwakota.

³ Iyaele yakataiyako esagu kaiwena kamkamna kwalobai, na iyamo wakalakisiye yo nige yomiu ikwakwatakwata.”

⁴ “Na iyamo ginauli yabo yakawa-naenaeyani kolimiu, sauga bwaite koina nige kwamumulolo koliyau besiele tauna kona.

⁵ Naga kwanuwatui baguna ami mulolo koliyau kana koleya, mwa wakatai ami beku kana mamalawe gubesi. Kabo ami kamwasa naenaenane kwasikotanan, na kwapileyoi besiele mumugamiu bagubagunana. Tem nige kwanunuwabui mumugamiyaone naenaeli kolili, kani yalaowa kolimiu yo ami mayale wedowedolina ana kaba tolo yakelegabaen ana kaba miya koina.

⁶ Na ginauli yabo yayaliyaya kaiwena kolimiu, bwaimwana siya boda Nikolaiti mumugali kwasikotanan, besiele yau tabe mumugane yasikotanani.*

⁷ Tem metenamiu kabo tawae Yaluyaluwa Tabuna iwalowalowen boda ekalesiya kolili

---

* **2:6:** Boda Nikolaiti siya yakato Yesu kana tomeliwo na iyamo ali katai Yesu kaiwena nige idududulai.

na kwabenalan. Siya analiyao sikalaksiye kaiwegu yo polowe meuloina sikaiwe-gabaegili, yatalamwagili yawasi miyayaina kana mayau Yaubada ana tano mena itotolo uwena sikan.”

Toekalesiyayao yanuwa Simulina koina ali wasa

⁸ Yo iwaloyoi kolyau iba, “Leta kulele ilau tomeliwo yanuwa Simulina kolili, yo ilau anelosene koina iya ekalesiya kali togitekalatan, kuwalo bwaite besiele. Tomone iya kaba yatubu yo iya kaba emwawasi, beyabeyana iya iboita yo itoloyoi meyawasina, ana walo bwaite besiele.

⁹ Ami kamkamna yo ami bubutuma iyaele yakataiyako, na iyamo Yaubada manna mena komiu towasawasa. Iyaele yakataiyako siya tomo Yudiya tupwaliyao sikawa-naenae-yagimiu. Siya siba, ‘Kai yawasosi Yaubada ana bodao’, na iyamo nigele, simwakota, tomala siya Seitani kana top-walouyao.

¹⁰ Tabu kamkamnane kwamamatausagili siya kikiunamo siyawatagili kolimiu. Ami wasa yaeyawa, Seitani kani tupwamiyao ikabikalatagimiu yo ipeimiu deli mena, bwaite ami meli itotonan. Na kani kaliyate sanaulu (10) kalona mena kamkamna lalakina kwalobai, na iyamo kamkamnane kani imwawasi. Mwa me ami kalaksiye yo kwatolo kaiwe ami meli koina, bwagana tem kwaboita, na yau kani kami pwaopwaom yaeyawa bwaimwa yawasi miyamiya yaina.

¹¹ Tem metenamiu kabo tawae Yaluyaluwa Tabuna iwalowalowen ekalesiya boda kolili na

kwabenalan. Siya analiyao sikalakisiye kaiwegu yo polowe meuloina sikaiwe-gabaen, siya nige sowana boita labuina ana kamkamna yabo silobai.”

Toekalesiyayao yanuwa Peligamo koina ali wasa

¹² Tabe iwaloyoi kolyau iba, “Leta kulele ilau tomeliwo yanuwa Peligamo kolili yo ilau anelosene koina iya ekalesiya kali togitekalatan, kuwalo bwaite besiele. Tomone iya kaleya kelepana papali labui ivakilili matamatageli imiyamiya koina ana walo bwaite besiele.

¹³ Yatobalanagimiu kaiwena ami meli ikaiwe. Yakataiyako yanuwa bwaite koina kwamiyamiyane Seitani iloiloinanayan. Tauna kona yanuwane koina Seitani ana bodao yagu toyawasa namwanamwana esana Antipas siunuyamate esagu kaiwena. Na komiu sauga meuloina ami meli kaiwegu imiyamiya, nige kwauuvala-yagau.

¹⁴ Na iyamo ginauli tupwaliyao kolimiu yakawa-naenae-yagili, iyaele mwa ami bodao luwana mena tomo tupwaliyao nuwanuwali palopita bagubagunana esana Balami ana yakayakatai naenaena simuliya. Na beyabeyana Mowabe ali kin esana Balaki nuwanuwana boda Isileli iyemwawasili kabo Balami kamwasa yabo iyakenayan Balaki yo koina boda Isileli itabe-suwalagili, mwa Mowabe ali kaba pwaoli kokotomowa koina bulumana koina sikekan, yo Isileli mekalikavao Mowabe tomoliyao ganawali paisowana siginauli.

¹⁵ Ee besiele tabe tomo tupwaliyao ami boda kalona mena boda esana Nikolaiti ali yakayakatai simulimuliya.

¹⁶ Kabo sowasowana kwanuwabui. Tem nige kwanunuwabui, sauga kikiunamo yalaowa kolimiu kani gamwagu mena kaleya kelepana iyawatagili, yo yakaleyaili siya yakayakataine simulimuliya.

¹⁷ Tem metenamiu, kabo tawae Yaluyaluwa Tabuna iwalowalowen boda ekalesiya kolili na kwabenalan. Na siya analiyao sikalakisiye kaiwegu yo polowe meuloina sikaiwe-gabaen, kani bulibuli kanna yabo esana mana yaolegili koina sikekan, manane bwaimwana sauga bwaite koina imiya-wadam. Yo besiele tabe veku mayamay-alena kani yaolena kaigeda kaigeda koina, veku bwaimwana koina kani esa waluwaluna yalele, esa bwaimwana nige tomo yabo ikakatai, na tem yaiya ikalai ibomamo ikatai esa bwaimwana.”

Toekalesiyayao yanuwa Tayataila koina ali wasa

¹⁸ Tabe iwaloyoi koliyau iba, “Leta kulele ilau tomeliwo yanuwa Tayataila kolili yo ilau anelosene koina iya ekalesiya kali togitekalatan, kuwalo bwaite besiele. Yaubada Natuna iya manna besiele mayau kalapulupululuna memenana, yo kaena ipigapigabu besiele kopa pigapigabuna, ana walo bwaite besiele.

¹⁹ Mumugamiu yakataiyako, ami mulolo, ami meli, ami paisowa yo ami kalakisiye. Yakatai sauga kabona ami paisowa namwanamwali sibaibaiwasosi kabo ami paisowa namwanamwali tauna kona.

²⁰ Na iyamo tabe ginauli yabo yakawa-naenaeyani kolimiu, bwaimwana iya sine Disibeli, iya iboma iba yakato iya Yaubada ana palopita sinena, kwatalamwan imiyamiya kolimiu yagu topaisowao iyakatai-pwanolili, kabo ganawali mumugana siginaginauli, yo buluma kokotomo kolili sipwaoliyagili kolili sikekakekani.

²¹ Ana sauga yaolena yakato ganawali mumugana koina inuwabui, na iyamo isikote.

²² Kabo maisana yaolena ikasiebwa lalakina. Besiele tabe siya mekanakavao ganawali mumugana siginaginauli na nige sinunuwabui kani tabe yayakamkannali lalakina.

²³ Natunao tabe besiele kani yaunuili siboita. Kabo tomeliwo meuloili sikatai yau yaloyaloyai tomo kateli yo ali nuwatu, mwa kabo kaigeda kaigeda maisamiu kani yaeliwa besiele ami paisowa.

²⁴ Na komiu Tayataila kwabaibaiwa nige kwatatalamwagimiu Disibeli ana yakayakatai koina yo tabe yakayakataine bwainene siya siba Seitani ana nuwatu didididiuna nige kwamumuliya, yo nige kami lolina yabo yaeyawa bwaimwanamo bwaite.

²⁵ Yakayakatai namwanamwana iyaele wakalaiyako wagitekalatan namwanamwai kanasiga yapileyoima.

²⁶⁻²⁷ Na siya sikalakisiye kaiwegu yo kamkamna sikaiwe-gabaen, yo yagu nuwatu siginaulili ilau kanasiga sauga ana kaba mwawasi koina, bwaine kaiwe ilaomaya Tamagu koina yo iyeyama koliyau kani yayaga-panaisan kolili yakato dedei meuloina tomoliyao siloinayagili. Ali lolina tomo

kolili ikaiwesosi, yo sisibayanaeli besiele tomo gulewa ikogaogaoli.

²⁸ Besiele tabe malala utuna esana kubwana kani yaolena kolili.†

²⁹ Tem metenamiu, kabo tawae Yaluyaluwa Tabuna iwalowalowen boda ekalesiya kolili na kwabenalan.”

3

Toekalesiyayao yanuwa Salidisa koina ali wasa

¹ Tabe iwaloyoi koliyau iba, “Leta kulele ilau tomeliwo yanuwa Salidisa kolili, yo ilau anelosene koina iya ekalesiya kali togitekalatan, kuwalo bwaite besiele. Tomone iya utu seben ikabi-kalatagiliwa iya bwaimwana Yaubada yaluyaluwana imiyamiya koina, yaluyaluwane besiele yaluyaluwa seben, kabo ana walo bwaite besiele. Mumugamiu yakataiyako. Yo wasamiu bwaite besiele, yakato komiu ekalesiya meyawasina, na iyamo yakatai yaluyaluwamiu iboitako.

² Koinaele keno besi. Na kwatolo yo mumugana namwanamwana koina, wakabi-yakaiwemiui na tabu iboboita, kaiwena yalobaimiuko mumugamiu nige idududulai yagu Yaubada manna mena.

³ Na yakayakatai namwanamwana tauna kona kwabebenalanwa yo iya kwanuwatu-kalatan yo kwaobigai, na kwanuwabui mumugamiu na-naeli kolili. Na tem nige kwatotolo na wakeno-kenomo, ee kani yalaowa kolimiu yo maisana

---

† **2:28:** Buki Tabu kana tokataiyao siwalo kubwana kana katai besiele wasawasa.

naenaena kwalobai. Na yagu yawatagili kolimiu kani besiele tokewali ana yawatagili, kani nige wakakatai toisabo sauga koina yalaowa.

⁴ Na iyamo komiu tomo Salidisa tupwamiyao kami kaleko nige sibibiki, kaiwena nige kwatatalamwagimiu pwanoli mumugana koina. Mumugamiu inamwanamwa, mwa naga kani komiu kaleko mayamayalena kwalikwa na komiu te yau talotoyawa.

⁵ Na siya sikalakisiye kaiwegu yo polowe meuloina sikaiwe-gabaegili, tabe kani kaleko mayamayalena silikwa. Esaliyao kani nige yasosoke-gabaegili yawasi bukina mena, na iyamo kani Tamagu me ana aneloseyao manli mena yawalomasalagili yaba, ‘Siya yagu tomoyao.’

⁶ Tem metenamiu kabo tawae Yaluyaluwa Tabuna iwalowalowen boda ekalesiya kolili na kwabenalan.”

Toekalesiyayao yanuwa Piladelipiya koina ali wasa

⁷ Tabe iwaloyoi koliyau iba, “Leta kulele ilau tomeliwo yanuwa Piladelipiya kolili, yo ilau anelosene koina iya ekalesiya kali togitekalatan, kuwalo bwaite besiele. Tomone iya tabu yawasosi yo tabe towalo-yawasosi ana walo bwaite besiele. Yau Yelusalema waluwaluna kana gamwa kaba lusae kana ki yaloinayan, besiele sauga bagubagunana koina kin Deibida ali lusae Yelusalema koina iya iloinayan. Tem gamwa yasoke nige tomo yabo sowasowana ikausi, na tem yakausi nige yabo sowasowana isoke.

⁸ Mumugamiu yakataiyako. Bwagana nige wakakaiwesosi, na iyamo yagu yakayakatai kwamuliya namwanamwai yo esagu nige kwauu-valayan. Na kabo gamwa yasoke manimiu mena yo nige yaiya yabo sowasowana ikausi.

⁹ Na Yudiya tomonliyao tupwali, siya toyakayakatai mwakomwakotaliyao, siba, 'Kaimo yawasosi Yaubada ana tomoyao,' na iyamo simwamwakota, siya nige Yaubada ana bodao besi, siya Seitani kana topwalouyao, kani kabo yayadidigali yayoganili silaoma kolimiu yo yawalo sipwalou kaekaemiu yaulina mena na koina sikatai yakato komiu yamulolo kolimiu.

¹⁰ Tauna kona yaba wakalakisiye, muli mena yagu walone kwamuliya. Kabo tem saugana kamkamna kana sauga iyawatagili na tomiya yanuwa yaulina meuloili itonagili, na yau kani yagite-kalatagimiu.

¹¹ Sauga kikiunamo yalaowa kolimiu. Na yakayakatai namwanamwasosina iyaele wakalaiyako yo iya wagitekalatan namwanamwai. Kabo tabu tomo yabo ami kalakisiye maisana, bwaimwa kami pwaopwaom wasawasana, ikekele-gabaen kolimiu.

¹² Na siya sikalakisiye kaiwegu yo besiele polowe meuloina sikaiwe-gabaen, kani yapeili yagu Yaubada ana nume tabu kana tukiwo yo sauga meuloina simiyamiya yagu Yaubada manna mena. Kabo esa yaiyona kani yalele kolili, Yagu Yaubada esana, ana yanuwa esana, yo yau esagu waluwaluna. Yo yagu Yaubada ana yanuwaele mwa Yelusalema waluwaluna kani ilobima bulibuli mena.

13 Tem metenamiu kabo tawae Yaluyaluwa Tabuna iwalowalowen boda ekalesiya kolili na kwabenalan.”

Toekalesiyayao yanuwa Laodisiya koina ali wasa

14 Tabe iwaloyoi koliyau iba, “Leta kulele ilau tomeliwo yanuwa Laodisiya kolili yo ilau anelosene koina iya ekalesiya kali togitekalatan, kuwalo bwaite besiele. Tomone esana siba ‘Towalo yawasosi’ iya Yaubada ana walo kana toyawasa yawasosi yo dudulaina, kabo iya Yaubada ginauli meuloina iyamayaleli ali kaba tubuma, ana walo bwaite besiele.

15 Mumugamiu yakataiyako. Nige kwatutulutulu yo nige kwawewedowedoli. Nige tabe kwasisikotanagau, na iyamo nige yakato me ami yaliyaya na kainagu kwabenalan namwanamwai. Tem kwatulutulu o tem kwawewedowedoli.

16 Na iyamo komiu iyaele me ami nuwalabulabui, nige kwatutulutulu yo nige kwawewedowedoli, mwa koinaele kani gamwagu mena yakaiso-gabaegimiu.*

17 Kabo kwawaloba, ‘Kai kawasawasa yo ama gogo sibaibaiwasosi, nige ginauli yabo koina kadedeve.’ Na iyamo nige wakakatai komiu kwamiyamiya panpanna koina yo yaluyaluwamiu siboita yo kwabubutuma yawasosi, yo manimiu sigibu besiele mekowakowamiu.

---

* **3:16:** Walone bwaite walo kobwaibwaili. Kana bui besiele bwaite. Wedowedoli meli yawasosi na tulutulu siya nige tomeli. Yeisu iwalowalo siya tonuwalabulabui kaiweli.

18 Mwa koinaele yawalo kaiwe kolimiu, gole yawasosi sowasowana tem koliyau wakalai, gole bwaitete gabugabu nonowana yo mosomosona meuloina imwawasiko, kabo iya tem wakalai koliyau kani kwawasawasa molosi. Tabe kaleko pigapigabuna tem koliyau wakalai, yo kwalikwa kabo ami kowakowa iwadam yo ami mwalimwawane imwawasi. Tabe besiele man kana mulamula wakalai koliyau, yo kwasuwai manimiu mena kabo manimiu simayale yawasosi.”

19 “Kabo siya yakatekamkamna-yagili, yayokoiyagili yo yaguguyaili ali pwanoli kaiwena. Na kamwasa namwanamwana wakepatei yo naenaena koina sowasowana kwanuwabui.

20 Kabo wagitai. Yau yatolo gamwa mena yo yakipikipisi. Na tem yabo kainagu ibenalan yo gamwane isoke koliyau, kani yalusae ana nume mena na mekaukava kakekan toyawa.

21 Siya sikalaksiye kaiwegu na polowe meuloina sikaiwe-gabaegili, kabo yatalamwagili mekaukavao kaloina toyawa yo kamiya yagu kaba miya wasawasana mena, besiele tauna kona yau polowe meuloina yakaiwe-gabaegili yo sauga kabona Tamagu mekaukava kamiya toyawa ana kaba miya wasawasana mena.

22 Tem metenamiu kabo tawae Yaluyaluwa Tabuna iwalowalowen boda ekalesiya kolili na kwabenalan.”

4

Yoni igitai Yaubada ana kaba miya mena

1 Saugana tomone ana walo iyemwawasi yagitesae yagitai bulibuli kana gamwa yabo

itasoke. Kabo kainawa bagubagunana yabebenalanwa besiele bwagigi kainana yabenalanyoi iba, “Kusaema koliyau bwaite kewa mena, na yayakenayagiwo tawae kani sauga kikiunamo itubu.”

² Sauganane koina Yaluyaluwa ana kaiwe ikalaiyau, mwa kaba miyasio yabo wasawasana yagitai bulibuli mena, tomo yabo koina imiyasio.

³ Tomone kana koleya pigapigabuna besiele kabo veku esana diyesipa yo veku balabalagiyana yabo esana kaneliyan iya tabe pigapigabuna. Kabo gilo yabo yagitai ipigapigabu besiele veku yabo kalakalawana esana emelodi, kabo gilone tomowa kabona ana kaba miyawa imayale-takikilan.

⁴ Kabo kaba miya wasawasali kali baibaiwa tuwenti powa (24) kaba miyane bwainene simiya-takikilan, na tautaubalao lalakili kali baibaiwa tuwenti powa (24) kaleko mayamayaleli silikwali yo kali pwaopwaom gole sipeili kulukululi mena kabo simiyasio kaba miyane kolili.

⁵ Pigabu yo tutu daguguna siyawatagilima kaba miya lalakinawa koina. Kaba miya lalakinawa manna mena mayale wedowedolina kali baibaiwa seben siwedowedoli. Mayale bwaitete siya Yaubada Yaluyaluwana seben.*

⁶ Tabe kaba miyane wasawasana manna mena ginauli yabo imiyamiya kana koleya besiele kalita manna neganegana besiele gelasi.

Yo kaba miyane wasawasanane manna mena ginauli meyawayawasili esopali (4) sitolo-

---

* **4:5:** Bwaite Yaluyaluwa Tabuna.

takikilan na siya manliyao yoli meuloina simiya-takikili manli mena yo dagelali mena.

⁷ Ginauline meyawayawasiline yabo besiele laiyon, labuina besiele bulumakau na yaiyonana kana koleya besiele tomo kana koleya yo esopalina besiele magesubu ievaeva.

⁸ Kabo yamayamayalene esopaline kolili kaigeda kaigeda pepena kana baibaiwa sikis (6) yo tabe manliyao yoline meuloina imiya-takikili yo tabe pepeliyaone kolili kaloli mena yo dagelali mena. Kabo sauga meuloina siwaliwali yo nige sikakaiyawasi siba, “Tabu tabu tabu, Guyau Yaubada iya Tokaiwesosi iya imiyamiya sauga bagubagunana koina yo sauga kabona koina yo sauga ilalaoma koina.”

⁹ Na saugana yamayamayale esopaline siwali sitobalan yo siyakasisiyan yo sikawatoki tomone koina iya imiyasio kaba miyane koina, bwaite iya kani imiyayai,

¹⁰ yo kabo siya tautaubalao lalakiliyao yoli tuwenti powa (24) manna mena sitalu-miyasio yo koina sipwalou. Yo kali pwaopwaom gole sikelegabaegili yo sipeili kaba miyane wasawasana mena iya yawasi miyamiya yaina kani nige ilolotom manna mena yo siba,

¹¹ “Ama Guyau yo ama Yaubada Tokaiwesosi ilonamwa-yagimai kawalo-seyagiwo, yo kayakasisi-yagiwo, yo am kaiwe katobalan, kaiwena ginauli meuloili kubomamo am nuwatu mena kuyamayaleli simiyamiya kabona meyawasili.”

5

Sipi natuna esana lami ilau buki mounouna ikalai

¹ Kabo tomone yagitai kaba miya wasawasana mena imiyasio na nima ulaulana mena buki mounouna, bwaimwa pepa malamalawena, imiyamiya. Yo pepane kalona mena silele yo dagelana mena tabe silele. Kabo pepane kaba yapatu-kalatanna meuloina seben koina siyapatuli.

² Yo anelose yabo kaikaiwena yagitai kainana lalakina mena iwaloba, “Yaiya tem sowaswana me ana namwanamwa na pepane ikalai na kaba yapatu-kalatannane sebenne ikele-gabaegili na pepane isoke?”

³ Na nige yabo silolobai bulibuli mena yo yanuwa yaulina mena yo nuwana besiele tanoluwa mena na mesabana ana namwanamwa mena pepane ilivasi yo ikala na kalonane igitai.

⁴ Kabo nuwagu inaesosi mwa yavalam lalakina, kaiwena nige yabo tonamwanamwa na pepane isoke yo ikala na kalona igitai.

⁵ Kabo tautaubalao lalakili kalikava yabo ilaoma yo koliyau iwaloba, “Tabu valam. Naga ugitali, kin Deibida koina ilaoma tomonane esana ilalakisasi iya kana mumuga susu Yuda. Kana tokalomagigiliwo ikaiwe-gabaegiliko yo iya ana kaiwe besiele yamayamayale laiyon, mwa iyamo sowaswana pepane kaba yapatu-kalatannane sebenne ikele-gabaegili.”

⁶ Yo yagitesae yagitai lami, iya kana koleya besiele siunuyamateyako, itotolo kaba miya wasawasana luwaluwalina mena kabo yamayamay-

ale esopaliwa tabe tautaubalaowa tuwenti powa meuloili simiya-takikilan. Yo lamine sokina seben manna mena yo tabe mannao seben. Mannao bwainene Yaubada iya yaluyaluwana, kabo iya kana koleya besiele yaluyaluwa seben Yaubada iyawasali silobi yanuwa yaulina dedeina meuloina kolili.

⁷ Tomone kaba miya wasawasana mena imiyamiya yo pepa moumounawa ikabi-kalatan nima ulaulana mena kabo lami itolo yo ilaoma yo pepane ikalai.

⁸ Saugana pepa moumouna ikalai yo yamaya-mayale yoli esopali mekalikavao tautaubalao lalakiliyao sipwalou manna mena. Me ali kaba venu esana api yo gaeba gole na siloyapowonli mula bwalaina namwanamwasosina mena, kana katai besiele Yaubada ana tomoyao ali kawanoi isaesae koina.

⁹ Yo wali waluwaluna yabo siwaliyan lami kaiwena siba, “Kowa Tonamwanamwa yo kowamo sowasowam pepane ukwalai yo kaba yapatu-kalatannane ukele-gabaegili yo kusoke yo ukwala-gwaligwali, kaiwena tauna kona siunuyamatewo yo kwasinem ididi. Yo kwasinem ana didi koina tomo ukwalailima siyamala Yaubada ana tomoyao, susu uloi uloi, kaina uloi uloi, kaba loina uloi uloi, yo kwapi uloi uloi.

¹⁰ Kabo siyaele kupeiliko am kaba loina kana tomo yakayakasisili kabo siya sipaisowa ala Yaubada kaiwena. Yo siya kani yanuwa yaulina siloinayan.”

¹¹ Yo yagitesae anelose baibaiwasosili yagitaili nige sowana tayasilili, kabo mekalikavao ya-

mayamayale esopali yo tautaubalao lalakiliyao, kaba miya wasawasana sitolo-takikilan.

¹² Na yabenalan siwali kainali lalakina mena siba, “Lami tauna kona iya siunuyamate, kabona ana namwanamwa yo ana kaiwe ana wasawasa yo ana sonoga kaiweli tatobali-seyan, kabo tayakasisiyan yo tatobalan.”

¹³ Kabo yabenalan ginauli meuloina meyawasili bulibuli mena yo yanuwa yaulina mena yo tanoluwa mena yo kalita mena, meuloili siwaliwali siba, “Tomone imiyasio kaba miya wasawasana mena iya yo Lami tatobalanagili, yo tayakasisi-yagili, yo takawa-kaikaiwe-yagili, yo takawa-wasawasa-yagili sauga meuloina kani nige ilolotom.”

¹⁴ Kabo yamayamayale esopali siwaloba, “O, besiele.” Na siya tautaubalao lalakiliwa sitalumi-yasio yo sipwalou koina.

6

Lami pepa moumouna kaba yapatu-kalatanna iyatubu isoke

¹ Yo lami yagitai pepa moumouna kaba yapatu-kalatanna meuloina seben papalina mena siyapatu kabo kaba yapatu-kalatanna bagubagunana ikopa-gabaen. Na yamayamayale esopali kolili yabo kainana lalakina mena iedeede yabenalan kainana kana benali besiele tutu daguguna, iwaloba, “Kulaoma.”

² Sauganane koina osi mayamayalena yagitai iyawatagilima, yo tomone inwalisae pwatana

mena gipoyo ikabi-kalatan, kabo Yaubada pwaop-waom wasawasana iwolena koina kabo iyawatagili ilau na ikaleya yanuwa yo yanuwa kolili yo ikaiwe-gabaegili.

³ Kabo lami buki moumouna kaba yapatu-kalatanna labuina ikopa-gabaen kabo yamayamayale labuina kainana yabenalan iwalo iba, “Kulaoma.”

⁴ Yo osi balabalagiyana yabo iyawatagili, kabo tomone imwalisae pwatana mena Yaubada kaiwe iwolena koina na iya kaleya iyatubu yanuwa yaulina mena, yo tomo siyeunuunu-wagili. Kabo Yaubada kaleya kelepana lalakina kaigeda iwolena tomone koina.

⁵ Yo tabe lami pepa moumouna kaba yapatu-kalatanna yaiyonana ikopa-gabaen, kabo yamayamayale yaiyonana kainana yabenalan iwaloba, “Kulaoma.” Sauganane koina osi dubadubana yabo yagitai, yo tomone imwalisae pwatana mena yo polowe kaba liyeliyeina ikabikalatan nimana mena.

⁶ Kabo kaina yabo yabenalan ilaomaya yamayamayalene luwali mena, kana benali besiele tomo kainana, kabo iwalolau tomone iya imwalisae osi pwatana mena iba, “Witi kuyatake yo kana polowe besiele kilogelam kaigeda yo maisana besiele kaliyate kaigeda kana paisowa maisana, yo bali kuyatake kana polowe besiele kilogelam yaiyona, yo maisana besiele kaliyate kaigeda kana paisowa maisana.* Yo mayau olibe mekanakava oine tanoliyao tabu kwasisibayanaeli.”

---

* **6:6:** Witi yo bali kali koleya kaigeda, siya Yudiya kali lalakina, yo maisali sisaesosi kaiwena guliyam lalakina iyawatagili.

⁷ Yo tabe lami pepa moumouna kaba yapatukalatanna esopalina ikopa-gabaen, yo yamamayale esopalina kainana yabenalan iwaloba, “Kulaoma.”

⁸ Sauganane koina osi yabo yagitai yona kana koleya besiele kaukauna yo tomone imwalisae pwatana mena esana Boita yo toboita ali yanuwa mulina mena ilaulau. Mwa Yaubada kaiwe iwolegili kolili yo sowasowana yanuwa yaulina tomonliyao kali baibaiwa besiele wan kota siunuili. (Nige yakato tomo meuloila na besiele yanuwa yaulina boda kana yakasa esopali na boda kaigeda koina meuloina siunuyamateli na boda yaiyona situpwa) Yo tomo tupwaliyao kaleya mena siboita, yo tomo tupwana guliyam lalakina kaiwena siboita yo tupwaliyao muya kaiwena siboita yo tabe yakayakan sokasokali tomo tupwaliyao sikanli yo siboita.

⁹ Kabo lami pepa moumouna kaba yapatukalatanna valigigina ikopa-gabaen, kaboto boita yaluyaluwali yagitaili kaba pwaoli yaulina mena. Siya baguna Yaubada ana walo siguguyeyan yanuwa yaulina mena kaiwena siunuili.

¹⁰ Kabo siyoga kainali lalakina mena siba, “Guyau Tomiyasaesosi, kowa tabu yo kowa towalo yawasosi, toisabo sauga koina kani tomo yanuwa yaulina kuyatalayagili? Kai kasanasanaiwo na kama gum kuyai kaiwena siunuimai.”

¹¹ Kabo kaigeda kaigeda kali kwama malamalaweli yo mayamayaleli Yaubada iwolegili, kaboiwalolau kolili, “Kwasanasana sauga kikiunamo kanasiga kamikavao ami tali topaisowao

tem tomo siunuili besiele komiu nuwanuwagu kami yasiyasili sowasowana.”

¹² Kabo tabe lami yagitai pepa moumouna kaba yapatu-kalatanna sikis (6) ikopa-gabaen yo mwanikiniki kaikaiwena inuku. Yo dabwelo iboniboniyai, kana koleya besiele Yaubada dabwelone isuma kaleko dubadubana koina, yo waikena ibuikeile ibalagiya besiele kwasine,

¹³ yo utu bulibuli mena sibeku yo silobima sitalu yanuwa yaulina mena kana koleya besiele yau-mai ilotalu yo mayau uweliyao sisalulu bwatano mena.

¹⁴ Yo bulibuli imwasali kana koleya besiele ole-ole tamou, yo yanuwa yaulina, koya yo kalita simwasali ali kaba miya silogabaegili sitatag-waligwali.

¹⁵ Yo yanuwa yaulina kana kinyao yo kana toloinao yo kana tokaleyayao lalakili yo siya tomasuliwo yo siya esaliyao lalakili yo tomo meuloili, yo siya tabe topaisowao panpanli yo topaisowa livalivasili siyabubu silau koya kolili veku dupaliyao kolili sikeno-wadam.

¹⁶ Yo kabo siyogasae koya yo veku kolili siba, “Wagunaima yo kwasalulu yo kwatapipili kwalobima kwapuluimai, na tomone iya kaba miya wasawasana mena mesabana tabu igigitaimai yo besiele lami ana munamunai tabu iyayakalomai.

¹⁷ Kaiwena ali munamunai kali kaliyate ilaoma-oliko salila mena kani toisabo tomo sowasowana ali munamunaine itolo kaukausii?”

7

Tomo Isileli kali baibaiwa andeledi poti powa

tausan mekali kilakilala

¹ Ginauli bwaite mulina mena, aneloseyao esopali yagitaili sitotolo yanuwa yaulina dedeina esopali kolili. Yo kabo yaumai manna esopali sitolo kausili tabu yaumai sitotowa yanuwa mena nuwana kalita mena yo mayau kolili.

² Kabo anelose yaboyoi yagitai isaemawaya dabwelo ana kaba tunsae mena, tete kaluwabu koina. Yo Yaubada meyawasina ana loina kana kilakilala ilokalai. Yo kabo iyoga kainana lalakinana mena, iyogalau anelose esopaline kolili siya Yaubada kaiwe iwolenako kolili kani yanuwa yo kalita sisibayanaeli.

³ Mwa iwaloba, “Tabu naga yanuwa yo kalita, yo besiele mayau kwasisibayanaeli naga kwasanasana kanasiga ala Yaubada ana kilakilala yatutu-yapatu ana topaisowao lamwali mena.”

⁴ Yo yabenalan siya kali kilakilala situtuli lamwali mena kali baibaiwa wan andeledi poti powa tausan silaomaya susu tuwelo Isileli bodane kolili.

⁵ Kabo siya mekali kilakilala siyaele bwaite, tuwelo tausan silaomaya susu Yuda koina, tuwelo tausan silaomaya susu Luben koina, tuwelo tausan silaomaya susu Gada koina,

⁶ tuwelo tausan silaomaya susu Aseli koina, tuwelo tausan silaomaya susu Napitalai koina, tuwelo tausan silaomaya susu Manase koina,

⁷ tuwelo tausan silaomaya susu Simioni koina, tuwelo tausan silaomaya susu Libai koina, tuwelo tausan silaomaya susu Isaka koina,

⁸ tuwelo tausan silaomaya susu Sebuloni koina, tuwelo tausan silaomaya susu Yosepa koina yo

tuwelo tausana silaomaya susu Beniyamina koina.

Yoni boda lalakina bulibuli mena igitaili kali kwama mayamayaleli

⁹ Yo tabe muli mena yagitesaeyoi kabo boda lalakisosina nige sowasowala tayasilili yagitaili, siya silaomaya kaba lolina uloi uloi kolili, susu uloi uloi kolili, kaina uloi uloi kolili, boda uloi uloi kolili. Yo tomone iya imiyasio kaba miya wasawasana mena mekanakava lami, yo manli mena sitolo kabo kali kwama malamalaweli na mayamayaleli siluwuili yo kabo me ali yaliyaya mayau lagalagali me liguliguli nimali mena sikalakalaili.

¹⁰ Yo siyoga kainali lalakina mena, siba, “Lebo ilaomaya ama Yaubada yo lami kolili siya simiyasio kaba miya wasawasana mena.”

¹¹ Kabo anelose meuloili yo tautaubalao lalakiliyao yo kabo yamayamayale esopali kaba miya wasawasana sitolo-takikili. Yo sitalumiyasio mwa sipwalou Yaubada koina ana kaba miya wasawasana manna mena.

¹² Yo siwaloba, “O, besiele. Ala Yaubada tatabalan, yo takawa-wasawasa-yani, yo tawaloba iya tosonoga iya tabu yo tokaiwe. Yo takawatoki koina sauga meuloina kani nige ilolotom. O besiele.”

¹³ Kabo tautaubalao lalakili kalikava yabo ineli-laoma koliyau iba, “Tomone kali kwama malamalaweli yo mayamayaleli, tabu ukwakataili, siya toyanuwao toweya silaomaya?”

¹⁴ Kabo kainana yayamaisa yawaloba, “Taubala, nige yakakatai, kowamo ukwatai.” Kabo iwaloma koliyau iba, “Siya silaomaya

kamkamna lalakina kalona mena, bwaimwana itubumaya yanuwa yaulina mena. Kabo lami kwasinena mena kali kwamane ideulili yo simayale.

¹⁵ Mwa siya simiyamiya Yaubada ana kaba miya wasawasana manna mena, boniyai yo kaliyate sipaisowa koina ana nume tabu kalona mena, kabo tomone iya imiyasio kaba miya wasawasana mena yo mekalikava simiya yo iya ana gitekalatan mena iyakaboboili.

¹⁶ Nige tabe siguguliyam, yo nige galogaloli simamagu, yo dabwelo nige igagabuli,

¹⁷ kaiwena lami iya imiyamiya luwaluwalili mena kaba miya wasawasana salina mena, kabo igitekalatagili besiele sipi togitekalatan ana sipiyao igitekalatagili, ibagunayagili silau waila bunubunuwasina meyawasina koina. Yo mataliloli meuloina manli mena Yaubada kani isauli.”

8

Lami pepa moumouna kaba yapatu-kalatanna sebenna ikopa-gabaen

¹ Mwa lami pepa moumouna kaba yapatu-kalatanna sebenna ikopagabaen yo nige tabe dagugu yabo bulibuli mena na mwanou lalakina besiele awa tupwana, bwaimwa besiele 30 minits.

² Yo anelose yoli seben siya sitolo Yaubada manna mena yagitaili, mwa Yaubada bwagigi seben iwolegili kolili.

³ Na anelose yabo iya gaeba gole ikalai ilaoma itolo kaba pwaoli manna mena. Kabo mula bwalaina namwanamwasosina baibaiwana

Yaubada iwolena koina ilau yo igabu, Yaubada ana tomoyao ali kawanoi kana etulan, kabo kaba pwaoli gole imiyamiya kaba miya wasawasana manna mena bwaimwana koina mulane igabu.

⁴ Mwa mulane bogauna mekanakava Yaubada ana tomoyao ali kawanoi sisae, ilaomaya anelose nimana mena, iya itotolo Yaubada manna mena.

⁵ Yo anelose gaeba ikalai, yo ilau kaba pwaoli mena, gibwala wedowedolina itauli, mwa me ana kaiwe isuwe-gabaen ilobi yanuwa yaulina mena. Kabo tutu yo pigabu siyawatagili tabe mwanikiniki inuku.

Anelose ali bwagigi siyuili

⁶ Kabo anelose seben ali bwagigi seben sikatububunagili sabi yuili.

⁷ Kabo anelose bagubagunana ana bwagigi iyui, yo sauganane koina galewa pokopokona kolokololona yo mayau wedowedolina kwasine mekanakava siebweli Yaubada me ana kaiwe isuwe-gabaen ilobi yanuwa yaulina mena. Yo yanuwa yaulina meuloina kana yakasa yaiyona na kaigeda iwedoli, yo mayau yo kawasi namwanamwana meuloina siwedoli.

⁸⁻⁹ Yo anelose labuina ana bwagigi iyui, yo kabo ginauli yabo besiele koya lalakina iwedowedoli kabo ibeku ilobi kalita mena. Yo kalita meuloina kana yakasa yaiyona na kaigeda iyamala kwasine na labuine namwanamwali yo kalitane iyamala kwasine kalona mena iye meuloili siboita yo waga meuloili sitatagwaligwali.

¹⁰⁻¹¹ Yo tabe anelose yaiyonana ana bwagigi iyui, kabo utu lalakina yabo iwedowedoli besiele odam ibeku-lobimaya bulibuli mena, kabo

ilobi italu waila yalubwasi lalakili sibaibaiwa yo waila doelu bunubunuwasili sibaibaiwa kolili. Yo waila meuloina kali yakasa yaiyona na kaigeda utune ibeku koina na labuine nigele. Yo utune esana kelabasi. Kabo utune ana kaba talune koina wailana meuloina sikelakelabasi yo tomo sibaibaiwa wailane sinuma siboita.

¹² Tabe anelose esopalina ana bwagigi iyui kabo dabwelo yo waikena yo utu sinae, yo saugaliyaone koina nige silalala. Kaliyate sauga tupwana yo boniyai sauga tupwana siboniboniyai, besiele powa (4) awa kaliyate mena nige dabwelo yo powa awa boniyai mena nige utu yo waikena.

¹³ Yo yagitesae yoi, kabo magesubu lalakina ievaeva bulibuli luwaluwalina mena yagitai, kabo kainana lalakina mena iyogayoga bwaite besiele, “Ooo, nae. Ooo, nae. Ooo, nae. Kaiwena kikiunamo anelose yaiyonane ali bwagigi siyuili kabo yanuwa yaulina kana tomiyayao meuloili kani naenaena silobai.”

9

Anelose valigigina ana bwagigi iyui

¹ Kabo anelose valigigina ana bwagigi iyui yo utune iya tauna kona ibekuma bulibuli mena yo italu yanuwa yaulina mena bwaimwana iya yagitai. Yo Yaubada ki iwolena koina, gula nige gunna kanasigamo, iya kana ki utune ikalai.

² Mwa utu gulane kana gamwa iki yo isoke, yo mayau lalakina bogauna iyawatagilima gulane kalona mena. Kabo bogau ana balubalu kaiwena yo dabwelo ikausi mwa iboniboniyai.

³ Kabo mwalimwali siyawatagilima bogaune kalona mena silobi yanuwa yaulina mena, yo Yaubada italamwagili ali leta kana kamkamna besiele kabo gasakilikili mwakali ana kamkamna.

⁴ Yaubada isikote tabu kawasi yo nuwana mayau yo besiele ginauli yabo kumakumaina sisisiba-yanae, na iyamo siya tomo nige Yaubada ana kilakilala lamwali mena, siya bwaimwana kani sisiba-yanaeli.

⁵ Yaubada nige itatalam yakato sikapu-yamateli na iyamo kani siletaili na sikamkamna yo waikena kana baibaiwa besiele valigigi, na tem siletaili ana kamkamna besiele gasakilikili mwakana ana kamkamna.

⁶ Na sauganane koina kani tomo kamkamna iunuili kabo siba, “O besi na kaboitamo.” Na nige sowasowali siboita, kaiwena kani boita iyabubu-gabaegili.

⁷ Kabo mwalimwaliwone kali koleya besiele osi sikatububunagili kaleya kaiwena. Kabo ginauli yabo besiele pwaopwaom gole sipeili kulukululi mena, yo manli kana koleya besiele tomo manli.

⁸ Na itoliyao kali koleya besiele sinesineo itoli na mwakaliyao besiele laiyon mwakali.

⁹ Yo gamwagamwaliliyao mekali peikaukausi besiele aeyan koina siginauli. Na pepeliyao daguguli besiele osi baibaiwali yo waga niuniuli sisagesagena kaleya kaiwena.

¹⁰ Tabe meuyawaliyao besiele gasakilikili uyawaliyao, yo uyawaliyaone kolili me ali wamali. Tem tomo sisakonali uyawaliyaone kolili yo sikamkamna kana mamalawe besiele waikena valigigi.

¹¹ Na anelosene gulane kana toloina iya mwal-imwali ali kin, esana kaina Ibeliu koina Abadoni, na kaina Giliki koina Apoliyoni kana bui besiele ‘tosibayanae.’

¹² Kabo kamkamna bagubagunana imwawasi, na labuiyoi kani tabe silaoma.

Anelose sikisina ana bwagigi iyui

¹³ Mwa anelose sikisina ana bwagigi iyui yo kaina yabo yabenalan, ilaomaya kaba pwaoli gole koina iya itotolo Yaubada manna mena.

¹⁴ Kabo iwalolau anelose sikisina koina iya me ana bwagigi iba, “Anelose esopali kulivasili siyaele sipanili simiyamiya waila lalakina esana Yupeletisi koina.”

¹⁵ Mwa ilau aneloseyao esopaline ilivasili siya Yaubada ipanili yo ali sauga yawasosi kana kaliyate kana waikena kana bolime sisanasanai, yo kabo silau yanuwa yaulina tomonliyao sibaibaiwa siunuili. Bwaimwa tem tomo yanuwa yaulina mena meuloina tayakasa boda yayiona na boda kaigeda siunuyamateli na boda labui situpwa.

¹⁶ Ali tokaleyayao simwalisae osi mena wasana yabenalan kali baibaiwa besiele tu andeledi miliyon.

¹⁷ Kabo bwaite iyakenayagau yagitai besiele, kabo siya tomwalisae osi mena kali koleya bwaite besiele, tomonliyaone gamwagamwalili mekali peikaukausi, kali saba balabalagiyali yo kalakalawana yo yogeyogena. Na osine kulukululiyao besiele laiyon kulukululi yo gamwali mena kalapulupululu yo bogau yo tabe

veku salepa wedowedolina siyawayawatagili gamwali mena.

¹⁸ Yo tem tomo yanuwa yaulina mena meuloina tayakasa boda yaiyona na boda kaigeda siboita na boda labui situpwa. Bodane siya siboita kaiwena kamkamna yaiyonane kolili saugana osine gamwali mena tawae siyawatagilima.

¹⁹ Gamwali ana kaiwe mena tomo siunuili yo besiele uyawali mena. Yo uyawaline kali koleya besiele weso yo me kulukululi yo iya koina tomo siyakamkamnali.

²⁰ Iyaele kamkamna simayaleko na siya nige kamkamnane iunuili iyamo siya nige sinunuwabui, iyaelemo dimoni kolili sitapwatapwalolo yo tabe kokotomo gole yo siliba yo kopa yo veku yo mayau kolili sitapwatapwalolo. Kokotomone siya nige me tenali yo nige kainali yo nige sowasowali silokeikeile.

²¹ Tabe besiele tomone iyaelemo siunuunuyamate, sikewakewali, siganaganawali, sikukukukula, nige sinunuwabui.

10

Anelose yabo pepa moumouna kikiuna ikabikalatan nimana mena

¹ Kabo anelose yabo kaikaiwena yagitai ikaisulu ilolobima bulibuli mena. Yo yaloyaloi isumatakikili besiele kwama malamalawena yona mena, yo gilo kulukuluna mena isakona-takikili tabe kana koleya ipigapigabu besiele dabwelo, yo kaena mena mayau siwedowedoli sitotolo besiele tuki.

² Yo pepa moumouna kikiuna sokesokena nimana mena ikabikabi-kalatan yo kaena ulaulana ipei-lobiyen kalita mena, na kaena gegebana ipeiseyan dekawa mena.

³ Kabo iyoga kainana lalakina mena besiele laiyeon ana kalagaga. Iyoga imwawasi, kabo tutu seben siyamaisa siedeedede.

⁴ Saugana tutu seben siedeedede, na yakato kainali yaleleli, kabo kaina yabo yabenalan ilobimaya bulibuli mena iwalo iba, “Tawae tutu seben siwalowen na kubenalagiliko besi simiyamiya nuwam mena, na tabu kulelele-lobiyegili buki mena.”

⁵ Yo kabo anelosene iya yagitai kaena yabo ipei kalita mena yo yabo dekawa mena, kabo nima ulaulana ikeleisin yo iyagaseyan bulibuli mena.

⁶ Yo ikawalulusae Yaubada esana mena, iya miyamiya yaina iya bulibuli yo yanuwa yaulina yo kalita yo ginauli meuloili kaloli mena kali toyamayale. Yo iba, “Sauga sana kana sauga imwawasiko.

⁷ Saugana anelose sebenna ana bwagigi iyui kabo Yaubada ana nuwatu wadawadamna meuloili kani iyemwawasili, besiele tauna kona ana topaisowao palopita kolili iwalo-masalan.”

⁸ Mwa kainane yabenalan ilobimaya bulibuli mena, iwalo koliyau iba, “Kulau anelosene kaena yabo kalita mena yo kaena yabo dekawa mena koina iya pepa moumounane kikiuna sokesokena nimana mena ikabikabi-kalatan bwaimwa ukwalai.”

⁹ Yo kabo yalau anelosene koina yaba, “Pepa moumouna kikiuna kuyeyama.” Kabo iwalo

koliyau iba, “Ukwalai ukwan. Na iyamo saugana kumamai gamwam mena iluviluvisasi besiele kamwakamwa, na saugana kusunoli ilobi diyam mena ibomamo tomalimali.”

¹⁰ Mwa pepa mounouna kikiuna yakalai yakan. Kabo gamwagu mena yamamai kamnana iluviluvi besiele kamwakamwa, na saugana yasinoli ilobi diyagu mena, ibomamo tomalimali.

¹¹ Yaubada iwaloma koliyau iba, “Kupalopisai yo yagu walo kuwalowegili yoi kaba loinao meuloili kolili, kwapi uloi uloi kolili, kaina uloi uloi kolili, yo kinyao kolili.”

11

Yaubada ana toyawasa labui wasali

¹ Anelose yabo ginagina kaba liye iyeyama koliyau yo iwalo-laoma koliyau iba, “Kulau Yaubada ana nume tabu yo kaba pwaoli kuliyeili, yo tomone sitapwatapwalolone kali baibaiwa tabe kuyasili ukwalai.

² Yo tabe bakubakune tupwaliyao nume tabu kana gana dedeina mena kulogabaegili. Tabu kuliliyeili, kaiwena Yaubada italamwanako siya yanuwa uloili tomonliyao kolili. Siya kani yanuwa tabu Yelusalema siutumutumutu molosan waikena kana baibaiwa poti tu (42).

³ Kabo yagu toyawasao labui yayawasali, yo kwauya kwamana siluwui, yo sipalopisai na yagu walo siwalowalowen tomo kolili kaliyate kana baibaiwa wan tausan tu andeledi sikisti (1,260).”*

---

* **11:3:** Waikena poti tu yo kaliyate wan tausan tu andeledi sikisti siya kaigedana.

⁴ Yo toyawasa labuine siya mayau olibe labui yo mayale labui siya sitotolo yanuwa yaulina kana Toyamayale manna mena.

⁵ Na tem yaiya yakato itonan yo isibayanaeli kani mayau wedowedolina iyawatagilima gamwali mena yo kali tokalomagigiliwone sigabuli yo siboita. Na ali boitane besiele bwaite.

⁶ Yo me ali kaiwe kabo sowasowana bulibuli sikausi nige sowana galewa italu, tem ali sauga palopisai kana sauga mena. Besiele tabe waila sibui iyamala kwasine. Yo tem nuwanuwali polowe yo muya siwalo siyawatagili sowasowali siginaulili.

⁷ Saugana Yaubada ana walo siyawayasan imwawasi, kabo gula nige gunna kanasigamo koina yamayamayale naenaena yabo sokasokana iyawatagilima yo ikaleya kolili. Kabo kani iunuili yo siboita.

⁸ Yo yoli boiboitali kani sikeno bwagabwaga yanuwane lalakina kana kamwasa mena. Walo kobwaibwaili mena yanuwane esana siwaloba 'Sodoma' o nuwana 'Itipita', yo yanuwane koina toyawasa labuine ali guyau tauna kona siyakelose.†

⁹ Yo tomo kwapi uloina uloina yo susu uloina uloina yo kaina uloina uloina yo yanuwa uloina uloina kolili kani silaoma, na kaliyate yaiyona tupwana koina tomo boiboitaline simanmanbubu na kali pei salai kaiwena sisikote.

¹⁰ Yanuwa yaulina kana tomiya kani sigagasa toyawasa labuine ali boita kaiwena. Mwa

---

† **11:8:** Iwalowalo yanuwane lalakinane bwaimwa Yelusalema kaiwena.

yaliyaya siginauli yo mulolo tupwana siyauyan kalikavao kolili, kaiwena tauna kona toyawasa labuine (palopitao) yanuwa yaulina kana tomiya siyakamkamnali.

¹¹ Kaliyate yaiyona tupwana imwawasi, kabo Yaubada yawasi iyui-panaisan kolili yo yawasiliyao siyasaeyoi yo sitoloyoi. Kabo tomone sigitaili simatausi lalakina.

¹² Kabo toyawasa labuine kaina lalakina yabo sibenalan ilobimaya bulibuli mena, iwalo kolili iba, “Kwasaema bwaite kewa mena.” Yo yaloyaloi yabo pwatana mena simwalisae yo sisasae bulibuli mena kabo kali tokalomagigiliwo sitolo yo sisakaisae sigitagitaili.

¹³ Sauganane koina mwanikiniki lalakina inuku, kabo yanuwane numena tupwana sibaibaiwa siguli, tem numene kali baibaiwa yanuwane koina tayakasa gwau sanaulu (10) na nume gwau kaigeda iguli na numene kali baibaiwa gwau naen (9) situpwa simiyamiya. Kabo tomo kali baibaiwa seben tausan sibobita mwanikinikine koina, na siya nige sibobita me ali matausi kabo Yaubada bulibuli mena ana kaiwe siwaloseyan.

¹⁴ Kabo kamkamna labuina imwawasi, na yaiyonana iyaele sauga kikiunamo kani iyawatagilima.

Anelose sebenna ana bwagigi iyui

¹⁵ Yo anelose sebenna ana bwagigi iyui kabo tomiya bulibuli mena kainali lalakina yabenalan siba, “Iyaele yanuwa yaulina kana lolina imiyamiya ala Guyau Yaubada mekanakava

ana Mesaiya kolili, yo iya iloina sauga meuloina yo kani nige ilolotom.”

¹⁶ Na siya tautaubalao lalakili yoli tuwenti powa (24), siya simiyamiya ali kaba miya wasawasana mena Yaubada manna mena, yo sitalu-miyasio yo sipwalou koina,

¹⁷ siba, “Kowa Guyau Yaubada Tokaiwesosi kumiyamiya sauga bagubagunana koina yo sauga kabona koina kakawatoki koliwo kaiwena am kaiwe lalakina ukwalai yo am loina yanuwa yaulina mena kuyatubu.

¹⁸ Kam tokalomagigiliwo simunamunai lalakina koliwo na kowa am sauga munamunai kana sauga ilaomako. Sauganane iyawatagilimako yo siya siboita kuyatalayagili, yo siya yanuwa yaulina sisibayanae tabe kusibayanaeli. Sauganane iyawatagilimako am topaisowao palopitao yo am tomoyao meuloili siya siyakasisiyagiwo esaliyao lalakili yo esaliyao kikiuli maisaliyao kuwolegili.”

¹⁹ Kabo Yaubada ana nume tabu bulibuli mena gamwana itasoke, mwa waloyameli kana dedewaga yagitai nume tabu kalona mena. Kabo pigabu, yo tutu daguguna, mwanikiniki yo galewa pokopokona kolokololona siyawatagili.

12

Weso lalaki molosina mekanakava sine wasali

¹ Kabo kilakilala yabo lalakina uloi molosina yagitai bulibuli mena. Sine yabo yagitai ana kaleko dabwelo ilikwa, na waikena imiyamiya kaena yaulina mena yo kana pwaopwaom wasawasana utu tuwelo ipwaom kulukuluna mena.

² Isiuma yo diyana ikoi kabo kamkamna iunui yo iyabayaba melumelu ana sauga kabina kaiwena.

³ Kabo tabe kilakilala yaboyoi yagitai bulibuli mena. Weso lalaki molosina yo balabalagiyana, kulukuluna kana baibaiwa seben, yo sokina kana baibaiwa sanaulu kabo kulukuluna kaigeda kaigeda mekali pwaopwaom wasawasali.

⁴ Uyawana mena utu sibaibaiwa isapi-yabekuli bulibuli mena yo sibeku silobi yanuwa yaulina mena sitalu. Tem bulibuli mena utu meuloili tayakasali yakasa yaiyona na utu yakasa kaigeda sibeku na utu yakasa labui situpwa. Kabo wesone ilau sinene manna mena itolo isanasana na tem sauganane melumelune ikabi isinoli.

⁵ Kabo sinene ikabi natuna tau, melumelune kani yanuwa yaulina meuloina iloinayan yo tabe me ana loina kaikaiwena. Melumelune aneloseyao sikalai siseyan Yaubada koina iya imiyamiya kaba miya wasawasana koina.

⁶ Yo sinene iyabubu ilau dedei leleyanna koina, dedeinane koina Yaubada kaba miya yabo ikatububun kaiwena. Yo sinene igitekalatan kaliyate kali baibaiwa wan tausan tu andeledi sikisti.

⁷ Kabo kaleya itubu bulibuli mena. Maikolu me ana aneloseyao sikaleya wesone koina mwa weso me ana aneloseyao besiele sikaleya kolili.

⁸ Kabo wesone ibelu, yo Maikolu me ana aneloseyao sikaiwe yo wesone me ana bodao sitawoili bulibuli silogabaen silowasi molosi.

⁹ Yo wesone lalakinane me ana aneloseyao sigabae-lobiyegili yanuwa yaulina mena. Iya weso bagubagunana, esana Diabolo o nuwana

Seitani na iya yanuwa yaulina tomonliyao meuloili kali towoya.

¹⁰ Yo kaina lalakina yabo bulibuli mena yabenalan iba, “Yaubada ana tomoyao ileboiliko ana kaiwe iyakenayagila iya kin yo ana Mesaiya kana lolina iwolena, kaiwena Diabolone aneloseyao bulibuli mena sigabae-lobiyenako, iya boniyai yo kaliyate ala Yaubada manna mena kalakavao iyaakeyakewaili.

¹¹ Na siya sikaiwe-gabaen kaiwena ali kaiwe ilaomaya lami kwasinena koina yo sauga meuloina wasa namwanamwana siluweluwe-wasayan me ali kaiwe. Tabe yawasili sitalamwagili kaiwena nige simamatausi boita kaiwena.

¹² Bulibuli kana tomiya meuloimiu kwayaliyaya. Na komiu yanuwa yaulina mena yo kalita mena kamkamna lalakina kolimiu kaiwena Seitani ilobiwako kolimiu. Kabo me ana munamunai kaiwena ikatai ana sauga ikubwako.”

¹³ Saugana wesone ikatai yakato sigabae-lobiyen yanuwa yaulina mena, kabo sinewa kabikabinawa ikeletawoi nuwanuwana iunui.

¹⁴ Na iyamo Yaubada magesubu lalakina pepena labui iwolena sinene koina, mwa ieva ilau kaba miyane Yaubada ikakatububunanwa kaiwena dedei ule leleyanna koina yo kana mwayaga iyai wesone koina. Na sigite-kalatan bolime yaiyona yo tupwana.

¹⁵ Kabo wesone gamwana mena waila ipulayawatagilan yalubwasi, na tem wailane ididi yakato sinene iyalu-gabaen.

¹⁶ Na iyamo bwatano sinene isagui, bwatano gamwana isaei, yo waila yalubwasine isinoli.

¹⁷ Kabo wesone imunamunai lalakina sinene koina, yo ilau ikaleya tubunao yo gwalugwalunao meuloili kolili, siya Yaubada ana loina sikatai yo sibenalan yo Yeisu ana yakayakatai simuliya.

¹⁸ Kabo wesone ilobi busu galagala mena itolo.

13

Yamayamayale naenaena yabo iya tokaiwe yo togagasa

¹ Kabo yamayamayale naenaena yabo yagitai kalita mena igayosaema sokina kali baibaiwa sanaulu yo kulukulunao meuloina seben. Kabo sokinane kaigeda kaigeda mekali pwaopwaom wasawasali yo kulukulunaone kolili esa sileleli, esane Yaubada kaba kawasewa-yanna.

² Kabo yamayamayale naenaena bwaine yagitai kana koleya besiele simai ule esana lepadi yo kaena kana koleya besiele beya kaena, yo gamwana kana koleya besiele laiyon gamwana. Kabo weso ana loina kaikaiwena iwolena yamayamayalene koina, kabo iya iyamala kin yanuwa yaulina iloinayan.

³ Yamayamayalene kulukuluna yabo mekana gai nuwana tauna kona siunui gai lalakina muli mena gaine imau. Mwa koinaele tomo yanuwa yaulina nuwali ipwanopwanowan na yamayamayalene simuliya koina.

⁴ Tomo meuloili sipwalou wesone koina, kaiwena ana loina ana kaiwe iwolena yamayamayalene koina. Tabe sipwalouyoi yamayamayalene

koina, yo siba, “Nige yabo besiele yamayamaya-lene bwaite. Nige yabo sowana ikaleyai.”

⁵ Yaubada italam yamayamayalene iwalogagasa yo ikawasewayan, yo Yaubada italamwan iloiloina waikena kana baibaiwa poti tu (42).

⁶ Kabo gamwana isaei yo iedeede Yaubada isinali yo tabe Yaubada esana yo ana kaba miya yo siya tomiya bulibuli mena ikawa-naenae-yagili.

⁷ Yo Yaubada italamwan kaleya iginaulili ana tomoyao kolili yo iunuili, tabe Yaubada italam tomo meuloili iloinayagili yanuwa uloina uloina, kaina uloina uloina, yo kwapi uloina uloina.

⁸ Tomo yanuwa yaulina mena kani sipwalou koina, na siya esali Yaubada ileleliki yawasi bukina mena muli mena kabo yanuwa yaulina iyamayale, siya nige sipwapwalou yamayamayalene koina. Na bukine lami ana buki iya lamine tauna kona siunui.

⁹ Tem metenamiu sowasowana yagu walone kwabenalan.

¹⁰ Tem Yaubada italamwan na ana tomo yabo sipan, kani sipan. Tabe tem italamwan yo kaleya kelepana mena siunui, kani siunui besiele. Bwaimwana iya kaiwena mwa yakato siya Yaubada ana tomoyao ilonamwayagili simeli kaikaiwe me ali kalakisiye.

Yamayamayale naenaena labuina ipaisowa yamayamayale naenaena bagubagunana kaiwena

¹¹ Yo tabe yamayamayale naenaena yaboyoi yagitai ilaomaya tanoluwa mena. Sokina labui besiele sipi natuna sokina yo iedeede besiele weso lalakina ana edeede.

12 Yo mekanakava yamayamayale naenaena bagubagunana simiya toyawa, yo yamayamayale naenaena bagubagunana ana lolina kaikaiwena meuloina iwolena koina. Kabo tomo meuloina yanuwa yaulina mena isamaluluili na sipwalou yamayamayale bagubagunana koina iya mekana gaiwa.

13 Kabo kaiwe yo kilakilala kaba nuwa pwanopwano tupwaliyao ipaisowaili. Kaba gite yabo bwaite besiele, iwalo mayau wedowedolina ilobima bulibuli mena yo italu yanuwa yaulina mena kabo iyawatagili besiele ana walo na tomo meuloili sigitai.

14 Yo Yaubada italamwan yamayamayale naenaena labuinane ginauli kaba nuwapwanopwano ipaisowaili yamayamayale naenaena bagubagunana esana mena, kabo iya tomo yanuwa yaulina meuloili mwakota mena nuwali ikoili na simuliya koina mwa iwalolau kolili iba, “Kokotomo kwayatolo kana yakasisi kaiwena tauna kona kaleya kelepana mena siunui na sauga bwaite koina inamwanamwayoiko.”

15 Yaubada italam yamayamayale naenaena labuinane yawasi iyui-panaisan yamayamayale naenaena bagubagunana ana kokotomo koina na mesabana iedeede yo tomo meuloili tem siya nige sipwapwalou koina iloina sikoyamateli.

16 Tomo meuloili siya esali lalakili yo esali kikiuli towasawasa nuwana tobubutuma topaisowa panpanili yo livalivasili yamayamayale naenaena labuina iyadidigali nuwanuwana kali kilakilala sikalai nima ulaulali mena o lamwali mena.

17 Tem tomo yabo nige kana kilakilala ipapa-

gan, nige sowasowana ginauli yabo iyamaisa yo igimwala-yani. Kilakilala bwaine yamayamayale bagubagunana esana o nuwana ana numela.

¹⁸ Tem kwasonoga na esa bwaite wakatai-lobai. Tem yabo me ana katai na yamayamayalene esana kana numela iloyai na iyasili yo ikatai, kaiwena numelane tomo yabo esana. Numelane iyaele bwaite 666.

14

Lami ana boda wali waluwaluna siwaliyan

¹ Kabo yagitesae lami yagitai, itotolo koya Saiyoni pwatana mena mekanakavao tomone esana yo tamana esana sileleli lamwali mena kali baibaiwa wan andeledi poti powa tausan (144,000).

² Kabo kainali yabenalan ilobimaya bulibuli mena besiele yalubwasi ididi daguguna yo tabe besiele tutu daguguna. Yo kainali kana benali besiele api sikoikoi kainana.

³ Siya sitolo manli ilau kaba miya wasawasana koina yo yamayamayale esopali yo tautaubalao lalakili kolili, mwa wali waluwaluna yabo sikeleisin siwaliwali. Waline nige tomo yabo ikakatai bwaimwanamo siyamo yoli wan andeledi poti powa tausan Yaubada iyamaisa-yavivilaliko tomo yanuwa yaulina kolili.

⁴ Siya nige sitatalamwagili ganawali mumugana koina sinesineo mekalikavao mwa siya kapwakapwali. Temga lami toweya ilauya siya mekanakavao kaiwena Yaubada iyamaisaliko yanuwa yaulina tomonliyao kolili, yo siya siyamala boda bagubagunana lami koina.

⁵ Nige mwakota yabo gamwali mena talolobai yo nige kali yakewa yabo.

Anelose yaiyona ali wasa

⁶ Anelose yabo yagitai bulibuli luwaluwalina mena ievaeva-keikele wasa namwanamwana miyamiya yaina ikalai na iyawasayan tomo yanuwa yaulina mena kolili susu uloina uloina, kaina uloina uloina, yo kwapi uloina uloina kolili.

⁷ Kabo iedeededede kainana lalakina mena iba, “Yaubada kwamatausan yo esana kwatobalan kaiwena sauga ilaomako na ilaoma iyatala-yagili. Kwatapwalolo koina kaiwena iya bulibuli yo yanuwa yaulina yo kalita yo waila doelu bunubunuwasili kali toyamayale.”

⁸ Na tabe anelose labuina yoi ieva ilaoma anelose bagubagunana salina mena, iba, “Babiloni yanuwa esana lalakina itatagwaligwali, oo, itatagwaligwali. Kaiwena iya ana ganawali mena yanuwa meuloina isibayanaeli besiele tem wain kaikaiwena tomo meuloili siyauyan na sinuma.”

⁹ Anelose yaiyonana ieva ilaoma yoli labuine salili mena yo iyoga kainana lalakina mena, iba, “Siya sipwalou yamayamayalene koina yo besiele kokotomo koina, o tem kana kilakilala imiyamiya lamwali mena o nimali mena,

¹⁰ Yaubada ana munamunai kamnana kani silotonan. Ana munamunaine besiele wain kaikaiwe molosina isuwaiyako kana komwa mena yo iwolegili sinuma na siya kamkamna lalakina silobai. Lami yo aneloseyao yakayakasisili simiyamiya ali kamkamna sigitagitaili. Sikamkamna kaiwena mayau yo veku salepa wedowedolili iunuili.

¹¹ Kamkamna mayaunane koina bogau isae-sae kani nige ana kaba mwawasi. Siya top-walou yamayamayalene yo kokotomone kolili o nuwana kana kilakilala imiyamiya kolili kaliyate yo boniyai sikamkamna.”

¹² Wagitai. Walone bwaite koina iya iyanuwapeila kita Yaubada ana tomoyao takalakisiye yo ana lolina tamuliya na Yeisu tameliyan.

¹³ Tabe kaina yabo yabenalan ilobimaya bulibuli mena iba, “Kulele bwaite besiele iyatubu kabona yo isasae manla mena koina, yo siya tem siboita Yaubada ana paisowa koina Yaubada kani iwalo-muloloi.” Yo Yaluyaluwa Tabuna iwaloba, “Oo, siya kani sikaiyawasi na siyaliyaya kaiwena ali paisowa kaiwe koina maisa miyamiya yaina silobai.”

Yanuwa yaulina ana sauga sepasepa ilobai

¹⁴ Yagitesae yaloyaloi yabo yagitai mayamayalena yo yagitai koleya yabo besiele Tomo Natuna imiyasio pwatana mena, kana pwaopwaom gole koina siginauli imiyamiya kulukuluna mena. Yo witi kaba tomtom kelepana matamatagena ikabikalatan.

¹⁵ Tabe anelose yabo iyawatagilima Yaubada ana Nume Tabu bulibuli mena koina, yo iyogalau iya imiyasio yaloyaloi pwatana mena koina, kainana lalakina mena iba, “Yanuwa yaulina uwena imatuwako am kelepa ukwalai na kusepasepa kaiwena sepasepa kana sauga iyawatagiliko.”

¹⁶ Kabo iya imiyasio yaloyaloi pwatana mena ana kelepa iyapaisowa yanuwa yaulina mena, yo yanuwa yaulina isepaoli.

¹⁷ Tabe anelose yaboyoi yagitai iyawatagilima Nume Tabu mena iya tabe besiele kelepa kaba tomtom yabo matamatagena ikalakalai nimana mena.

¹⁸ Yo anelose yaboyoi iya mayau wedolina kana togitekalatan, ilaoma kaba pwaoli mena yo iyogalau anelosene me ana kelepa matamatagena koina, kainana lalakina mena iba, “Am kelepa matamatagena ukwalai yo oine lakaliyao dibudibubuli kutomli yo ukwele-gogonagilima yanuwa yaulina kana oine yaina mena, kaiwena uweliyao sibuinako.”

¹⁹ Yo anelosene ana kelepa iyapaisowa yanuwa yaulina mena yo yanuwa yaulina kana oine uwena itomli yo ikelegogon yo igabae-lobiyegili oine kaba tamtamna lalakina kalona mena, kaba tamtamne iya bwaimwana Yaubada ana munamunai.

²⁰ Kabo oine uwena sisuwe-lobiyen kaba tamtamne kalona mena yanuwa gana mulina mena kabo sitam na kwasine ididi-yawatagilima kaba tamtamne koina ana didi kana mamalawe besiele tili andeledi (300) kilomitas yo kana lobi besiele tu mitas (liye kaigeda).

15

Anelose seben kamkamna sikalailima yanuwa yaulina mena

¹ Kilakilala lalakina uloi molosina yabo yagitai bulibuli mena. Aneloseyao seben yo kamkamna

seben sikalailima yanuwa yaulina mena, bwaite Yaubada ana munamunai mwawamwawasina.

² Ginauli yaboyoi yagitai kalita manna neganegana besiele gelasi, mekanakava mayau kalapulupululuna. Yo tomone siya yamayamayalene sikaiwe-gabaen yo nige sipwapwalou tabe kokotomone koina yo ana numela nige kolili, yagitaili sitolo waila papalina mena yo kaba venu esana api Yaubada iwolegili sikabi-kalatagili,

³ kabo Yaubada ana topaisowao wali yabo siwaliyan, Mosese yo lami walili, siba, “Guyau Yaubada Tokaiwesosi am paisowa meuloili silalaki yo sinamwanamwa, mumugam sidudulaisosi yo yanuwa meuloili ali kin kowa,

⁴ Yaubada tomo meuloili simatausagiwo yo esam tabu siwaloseyan kaiwena kowa tabu kaigedamo yanuwa meuloili silaoma koliwo sipwalou. Kaiwena am paisowa namwanamwali sigitailiko.”

⁵ Saugana tomone siwali imwawasi, yo manigu isae bulibuli mena yo Nume Tabu yagitai besiele nume kaba miyagogo gamwana itasoke.

⁶ Yo anelose seben kamkamna seben sikalaili yo siyawatagilima Nume Tabu gamwana mena. Kwama namwanamwasosili pigapigabuli siluwuili, gamwagamwalili mena kali pasa gole sipan-kalatagili.

⁷ Kabo yamayamayale meyawasili esopali kolili yabo gaeba gole seben iwolegili aneloseyao seben kolili. Gaebaone kaloli mena Yaubada miyamiya yaina ana munamunai iloyapowonli.

⁸ Yo Yaubada ana kaiwe yo ana wasawasa besiele bogau, Nume Tabu iloyapowon yo nige tomo

yabo sowasowana ilusae kalona mena kanasiga tem anelose sebenne ali nuwatu siyemwawasili.

16

Aneloseyao kamkamna seben sisuwe-lobiyegili yanuwa yaulina mena

¹ Kaina yabo yabenalan lalakina ilobimaya bu-libuli mena iwalolau aneloseyao seben kolili iba, “Kwalau, Yaubada ana munamunai siyaele gaeba seben kaloli mena kwasuwe-lobiyegili yanuwa yaulina mena.”

² Yo anelose bagubagunana ilau ana gaeba ikalai yo isuwe-lobiyen bwatano mena na tomone siya yamayamayalene naenaena ana kilakilala imiyamiya kolili yo sipwalou kokotomone koina, meuloili baliyan naenaena kamkamnana iyawatagili kolili.

³ Anelose labuina ana gaeba isuwe-gabaen kalita mena, mwa kalita ikwasine besiele toboi-boita kwasineli yo ginauli meuloina sinunununu-keikeile siboita sauganane koina.

⁴ Yo anelose yaiyonana ana gaeba isuwe-gabaen yalubwasi yo waila doelu bunubunuwasili kolili mwa sikwasine.

⁵ Yo anelose waila kali togitekalatan kainana yabenalan iba, “Yaubada kowa tabu yo kowa sauga bagubagunana yo sauga kabona kumiyamiya, kaba yamaisa bwaite uginauli kana dudulai yawasosi.

⁶ Siya nige tonuwabui, am tomoyao yo am palopitao siunuili kwasineli sididi koinaele amokisa maisana kwasine kuwolegili sinuma.”

7 Kaina yaboyoi yabenalan ilaomaya kaba pwaoli mena iba, “O besiele, Guyau Yaubada Tokaiwesosi am munamunai maisana kolili uginauli idudulaisosi.”

8 Anelose esopalina ana gaeba isuwe-gabaen dabwelo koina. Yo Yaubada italam dabwelo ana kaiwe iwolena yo iwedowedoli lalakina na tomo yoli igabuli.

9 Wedowedoline koina kamkamna lalakina silobai kabo tomo Yaubada esana sikawa-naenae-yani. Iya ana lolina mena polowe bwaite iyawatagili iyamo tomo nige sinunuwabui, genuwali Yaubada siwaloseyan.

10 Anelose valigigina ana gaeba isuwe-gabaen yamayamayalene naenaena ana kaba miya wasawasana mena kabo ana kaba lolina iboniboniyai yo tomo sibomayoi memenaliyao sikapu-kalatagili kamkamna kaiwena.

11 Yo Yaubada bulibuli mena esana sikawa-naenae-yani, kaiwena kamkamna yo llobalibaliyan iunuili na iyamo nige sinunuwatui ali paisowa naenaena kaiweli na tem sinuwabui.

12 Anelose sikisina ana gaeba isuwe-gabaen waila lalakina Yupeletisi meuloina koina. Yo wailane iguma yo ileleyan yo sowasowana dedei pwata ali kinyao siyona silobima.

13 Yo yaluyaluwa biki yaiyona yagitaili kali koleya besiele kwekwe, siyawatagilimaya weso lalakina yo yamayamayalene naenaena yo palopita mwakomwakotana gamwali mena.

14 Siya yaluyaluwa yaiyonane ginauli kaba nuwapwanopwano sipaipaisowaili, yo silau yanuwa yaulina kali kinyao sikele-gogonagilima

na sikatububu Yaubada Tokaiwesosi ana kaliyate lalakina sisanasanai kaleya kaiwena.

¹⁵ Guyau iwalo iba, “Kwabenali. Yagu sauga laoma besiele tokewali ana laoma. Koinaele tem yaiya kowa kusilasilawa yo kam kaleko ukwatububu-nonowai, kani yaliyaya kulobai yo nige sowasowana tomo manli mena kumwal-imwaline.”

¹⁶ Kabo yaluyaluwaone kin meuloili siyogagogonagili dedei yabo koina kaina Ibeliu siwaloba Amagedoni koina.

¹⁷ Yo anelose sebenna ana gaeba isuwe-gabaen luwaluwali bwagabwaga mena. Yo kaina lalakina yabo yabenalan ilaomaya kaba miya wasawasana koina Nume Tabu kalona mena iba, “Imwawasiko.”

¹⁸ Kabo ipigabu yo itutu yo mwanikiniki kaikaiwena inuku. Iyatubu saugana Yaubada tomo ipeili yanuwa yaulina mena yo nige sauga yabo mwanikiniki iyawatagili bwaine besiele kaiwena iya ibomamo ikaiwesosi.

¹⁹ Babiloni iya yanuwa esana lalakina itaigali na taigalina yaiyona. Yo yanuwa uloili tupwaliyao ali taon lalakili isibayanaeli. Kamwasane koina Yaubada ana munamunai lalakisosina wain komwana iwolena Babiloni kolili kaiwena ali lopwano inuwatu-kalatan.

²⁰ Bwanabwana meuloili yo koya meuloili sitatagwaligwali sikwalalele.

²¹ Galewa patupatuna pokopokona sibekuma bulibuli mena. Kali polowe besiele pipti kilogelam yo silobima tomo pwatali mena sitalu kabo Yaubada esana sikawa-naenae-yani kaiwena kamkamna bwaite ilalakisosi.

17

Sine ganaganawalina imiyasio yamayamayale naenaena pwatana mena

¹ Anelose seben siya gaeba seben kali tokay-ale yo kalikava yabo ilaoma kolyau iba, “Kulaoma, naga yayakenayagiwo Yaubada ana munamunai maisana sine toganawali yawasosi koina iya imiyamiya waila meuloili papalili mena.

² Yanuwa yaulina mena kinyao mekanakavao ganawali mumugana siginaginauli, kabo tomo yanuwa yaulina wain sinuma yo siyauyaule wainne iya bwaimwana ganawali.”

³ Kabo Yaluyaluwa Tabuna ana kaiwe ilaoma kolyau yalotonan, mwa anelose ikalaiyau yalau ule bwagabwaga mena. Na sine yabo yagitai imiyasio yamayamayale naenaena balabalagiyana pwatana mena yo yamayamayalene kulukulunao seben na sokinao sanaulu. Na yona meuloina koina esa uloina uloina sileleli esane Yaubada kaba sinalina.

⁴ Sinene kana kwama balabalagiyana yo tabe towasawasa ali kaleko kana saba pepolo iluwui, yo yona kana pasa gole yo veku yo sise tumaliyao pigapigabuli. Komwa gole ikabi-kalatan na kalona mena mumugana naenaena ganawali yo samalulu ikalapowon.

⁵ Esa yabo silele lamwana mena kana katai inuwapwanopwano, bwaite besiele, “Babiloni yanuwa esana lalakina toganawali yo pwanoli meuloina yanuwa yaulina mena sinali iya.”

⁶ Yo sinene yagitai Yaubada ana tomoyao yo Yeisu kana toluwewasayao kwasineliyao kolili

inuma-yauyaule siya iunuyamateli, sauganane koina yamankulakulai mwa nige kainagu.

⁷ Anelose ineli kolyau iba, “Gubesi mwa nige kainam? Sinene yamayamayale naenaenane koina imwalisae kulukuluna seben yo sokina sanaulu yo kali katai wadawadamli yawalomasalan na ukwatai.

⁸ Yamamayamayale naenaenane iya tauna kona imiyamiya, na sauga bwaite iya nigele, na kani iyawatagilima yoi gulane nige gunna kanasiga kalona mena yo ana laune koina kani iboita. Na siya tomo yanuwa yaulina esaliyao Yaubada nige ileleleli yawasi bukina mena muli mena kabo yanuwa yaulina iyamayale saugana yamayamayalene sigitai kani nuwali iyai.

⁹ Tem kwasonoga yo ami nuwatu sidudulai na ginauli bwaite wakataili. Yamamayamayale kulukulunao seben siya besiele koya seben sinene imiyasio pwatali mena.

¹⁰ Na siya tabe besiele kin yoli seben. Yoli valigigi sibekuko yo yona kaigeda iyaelemo iloiloina na kaigeda yoi naga ilalaoma. Tem ilaoma kani iloina sauga kubwakubwanamo koina.

¹¹ Yamamayamayale naenaenane iya tauna kona imiyamiya na sauga kabona iya nigele, bwaimwana iya kin yoli seben kabo iya iyamala eitili yo ana laune koina kani iboita.

¹² Soki sanaulu ugigitailine bwaimwana siya besiele tomo sanaulu naga siyamala kin sanaulu. Na muli mena mekalikava yamayamayale naenaenane siloina toyawa ali sauga loinane kubwakubwana nige imamamalawe.

13 Kin sanaulune ali nuwatu sipei kaigedai, kabo ali lolina yo ali kaiwe siwolena-gogon yamayamayale naenaenane koina.

14 Kabo mekalikava lami sikaleya. Na lami me ana bodao, siya igitesipwaili yo kana tomeliwo kani sikaiwe-gabaegili. Kaiwena lami iya guyauwo ali Guyau yo kinyao ali Kin.”

15 Yo anelose iwaloyoi koliyau iba, “Wailane ugitali, sinene pwatana mena imiyasio, siya kaina uloina uloina, yanuwa uloina uloina yo kwapi uloina uloina.

16 Yo sokine sanaulu mekalikava yamayamayale naenaenane ugigitailine kani toganawaline sikalomagigilan. Yo kani sisibayanae ana gogo sikwayaili na toganawaline kani mekowakowana. Kabo muli mena yona meuloina yo bulumana sikanwoli, yo mayau mena sigabu iwedoli.

17 Yo Yaubada kin meuloina sanaulu iyanuwapeili, yo sipaisowai besiele ana nuwatune, ali nuwatu besiele yo kali lolina iwolena yamayamayale naenaenane kanasiga Yaubada ana walo iyamala yawasosi.

18 Kabo sinene ugigitaine, iya bwaimwana yanuwa esana lalakina, yanuwanane iloiloinyan yanuwa yaulina kana kinyao meuloili kolili.”

18

Yaubada yanuwa esana lalakina Babiloni ikelegwaligwali

1 Yo anelosene ana walo iyemwawasi, na yaboyoi yagitali bulibuli mena ilobima. Lolina kaikaiwena imiyamiya koina, yo ana wasawasa

mayalena mena yanuwa yaulina meuloina imayale.

² Na iyoga kainana lalakina mena iba, “Babiloni yanuwa esana lalakina itata-gwaligwaliko, itata-gwaligwaliko. Yanuwa ibubuko yo iyamala yaluyaluwa biki ali yanuwa, yo man naenaeli siya bowa kali tokekan sievaeva-keikeile ali kaba towa.

³ Kaiwena Babiloni ana ganawali yo mumugana besiele wain kaikaiwena tomo meuloili iyanumali yo isibayanaeli. Yanuwa yaulina kana kinyao mekanakavao ganawali mumugana siginauli yo sinene sauga meuloina nuwanuwanamo gogo wasawasana kabo ginauli meuloili igimwalaili mwa towasawasa lalakili meuloili siwasawasa yawasosi mane simasuliyen sinene ana gimwala kalakalabili koina.”

⁴ Kaina yabo yabenalan yoi ilobimaya bulibuli mena iba, “Komi yagu tomoyao yanuwane bwaimwana kwalogabaen. Kisi ana kamwasa yauyaulena iyakawamiu yo maisana naenaena ilaowa kolimiu,

⁵ kaiwena ana pwanoli koyana iyasae isae bulibuli mena itupa, yo ana pwanoline Yaubada inuwatu-kalatan, koinaele kani iyamaisa.

⁶ Tokaleyayao komiu, mumugane tomo kolili iginauliliko kwayamaisa koina besiele. Tawae iginaulili maisana kwaolena melabui, iya wain kaikaiwena iwolena tomo sinuma, mwa tabe maisana wain kaikaiwe molosina kwasuwai yo kwaolena inuma.

⁷ Iya ibomamo esana ipei-seyan, yo kaba miya namwanamwana koina imiya. Koinaele maisana kwayakamkamna molosi ivalam na ikatai. Kai-

wena iba, ‘Yau kuin yamiyasio yagu kaba miya wasawasana mena, yau nige kwabukwabuli besi, yo nige sauga yabo yavavalam koyasili besiele kwabukwabuli mumugali.’

⁸ Bwaine iya kaiwena kani kaliyate yabo koina kabo kamkamna meuloili ilobaili, besiele tabe kasiebwa, valam koyasili yo guliyam lalakina. Yo Guyau Yaubada Tokaiwesosi sinene kani iyatalayan yo iyamaisa kabo igabu mayau mena.

⁹ Saugana yanuwa yaulina kana kinyao, siya tauna kona mekanakavao simiyamiya kaba miya wasawasana mena yo siganaganawali, ana wedoline bogauna sigitai kani sivalam siyayau yo sivalam koyasili.

¹⁰ Simatausi yo sitolo-suwala kali mwayaga iyai kaiwena kisi siya tabe besiele, koinaele siba, “Oo, inae. Oo, inae. Babiloni yanuwa esana lalakina yo kaikaiwena, sauga kubwakubwa molosina koina maisam kulobai.”

¹¹ Towasawasao yanuwa yaulina mena Babiloni sabina sivalam koyasili kaiwena ali gogo wasawasali nige tomo yabo kani igigimwalaili.

¹² Kabo ali wasawasane bwaimwana gole, siliba, veku kali koleya namwanamwali yo sise tumaliyao pigapigabuli, kaleko namwanamwaliyao kali saba pepolo, silika yo kaleko balabalagiyali, mayau bwalabwalaili, dona, gai, kopa, aeyan yo veku sapusapuli pigapigabuli,

¹³ kan kaba yabwalaili tupwaliyao besiele yabo esana sinamon, yo kaba gabu bwalabwalaili tup-

waliyao besiele mula yo olibanuma,* olibe olo yo wain kaba numa, witi yo pwalawa, bulumakau, sipi, osi, waga niuniuli yo topaisowa panpanili, yo tomo meyawasili sigimwala-yagili besiele siya ginauli bwagabwaga.

¹⁴ Towasawasao kani siwalolau koina siba, ‘Wasawasa gogoliyao kaiweli kunuwanuwatuwa, sikwalaleleko yo silogabaegiwo, nige sowasowana kulobaiyoili.’

¹⁵ Kabo towasawasaone, siya tauna kona gogone sigimwala-yagili sinene koina yo ali mane lalakina silobai, kani simatausi yo sitolo-suwala kali mwayaga iyai kisi kamkamnane ipanaisima ikele-kaigedaili. Yo kani sivalam koyasili,

¹⁶ yo siba, ‘Oo, inae. Oo, inae. Babiloni yanuwa esana lalakina, tauna kona kana namwanamwa kaleko kana saba pepolo yo balabalagiyana kuluwui, yo yom kana pasa gole, veku wasawasali, yo sise tumaliyao pigapigabuli.

¹⁷ Yo sauga kubwakubwana koina maisam iyawatagili yo am wasawasa gogoliyao sikwalaleleko.’

Yo tokabi-waga meuloili me ali kilakaiwo yo tomwalisaewo yo ali mane ana kaba laoma kalita paisowana koina kani sitolo-suwala molosi,

¹⁸ ana wedoline bogauna sigitai yo siyoga kainali lalakina mena siba, “Tauna kona nige yanuwa Babiloni kana koleya besiele na kabona tawae iyai?”

¹⁹ Kabo kau sikalaili yo itoli mena sipeili na

---

* **18:13:** Mula yo olibanuma siya olo siebwelili yo siyamala olo kaba gabu bwalabwalaili (inisensi). Kaina Dimdim esaliyao ‘Myrrh’ yo ‘Frankincense.’

sivalam koyasili kainali lalakina mena siba, “Oo, inae. Oo, inae. Babiloni yanuwa esana lalakina, tokabi-waga meuloili ali wasawasa kaba lobainaele kowa. Na sauga kubwakubwa molosina koina am wasawasa meuloina ikwalalele yawasosi.

²⁰ Komiu tomiya bulibuli mena, kwayaliyaya. Komiu Yaubada ana tomoyao, apositoloyao yo palopitao mekamikavao kwayaliyaya, kaiwena kamkamnane Babiloni iginauli kolimiu maisana Yaubada iyamaisa-yapileyoiyako koina.”

²¹ Kabo anelose kaikaiwena yabo veku lalagina ikalai igabae-lobiyen kalita mena yo iba, “Babiloni, yanuwa esana lalakina, kani sigabae-lobiyegiwo besiele bwaite vekune yo tomo nige sowasowana sigitaiyoowo.

²² Tabe nige kaba venu ipapagan besiele api, igo, bwagigi, gwelulu kani nige simamayaleyoi koliwo. Yo siya topaisowao uloi uloi kolili kani nige simimiya yoi luwamiu mena. Besiele tabe loliga paisowana daguguliyao nige sowasowana sibenalan yoi koliwo.

²³ Mayale nige sowasowana silala yoi koliwo, yo tokasole tatao mekanakava kana kawakawalulu ali yaliyaya yo ali talawauwau nige tabe tomo sibebenalan yoi koliwo. Maisam kana koleya bwaimwa besiele kaiwena tauna kona am towasawasao esali siyalalaki yanuwa yaulina mena yo am kukula koina tomo meuloili yanuwa yaulina mena kumwakotayagili.

²⁴ Yaubada iyamaisao kaiwena ana palopitao yo ana tomoyao kuunuyamateli, totapwalolo meuloili yanuwa yaulina mena ali kamkamna

maisana ilaowa koliwo.”

19

Bulibuli kana tomiya Yaubada siwaloseyan

¹ Muli mena boda lalakina kainali yabenalan bulibuli mena siba, “Aleluiya, Yaubada tawaloseyan. Lebo, wasawasa yo kaiwe imiyayai ala Yaubada koina.

² Kaiwena ana loina meuloina yawasosi sidudulai. Yaubada sine toganawali yawasosi iyokoiyan yo iyamaisa, kaiwena ana ganawali mena yanuwa yaulina isibayanae yo Yaubada ana topaisowao iunuyamateli. Mwa maisana iyapileyoi koina.”

³ Kabo labuina yoi siyoga siba, “Aleluiya, Yaubada tatobalan. Babiloni iwedoli yo bogauna ikinkin sauga meuloina.”

⁴ Kabo tautaubalao lalakili yoli tuwenti powa mekalikavao yamayamayale esopali sitalu-miyasio sipwalou Yaubada koina, iya imiyasio kaba miya wasawasana mena. Mwa siyoga siba, “O, besiele. Aleluiya, Yaubada tatobalan.”

⁵ Yo kaina yaboyoi yabenalan ilaoma kaba miya wasawasana mena iba, “Komiu Yaubada ana topaisowa meuloimiu, komiu esamiyao kikiuli yo komiu esamiyao lalakili, ala Yaubada kwayaka-sisiyan yo kwawaloseyan.”

⁶ Kabo boda lalakisosina kainali yabenalan besiele yalubwasi daguguna yo tutu daguguna siba, “Aleluiya, Yaubada tatobalan. Kaiwena ala Yaubada iya Tokaiwesosi, iya Toloina.

⁷ Nuwala siyaliyaya yo Yaubada tawaloseyan. Kaiwena lami ana sauga kasole kana

sauga ilaoma-oliko yo kana kawakawalulu ikatububunanako ana kasolene kaiwena.

⁸ Yo Yaubada kaleko mayamayalena yo pigapigabuna iwolena sinene koina yo iluwui.” (Kaleko mayamayalenane kana katai besiele Yaubada ana tomoyao ali paisowa dudulaina.)

⁹ Mwa anelose iwalo koliyau iba, “Kuleleli bwaite besiele. Siya Yaubada iyoganli yo silusae lami ana kasole soina koina Yaubada iwalo-muloloili.” Mwa ietulanyoi iba, “Walone siya wasa yawasosi ilaomaya Yaubada koina.”

¹⁰ Sauganane iwalo bwaine besiele mwa yatalu-miyasio kaena yaulina mena yakato yapwalou koina. Na iwaloma koliyau iba, “Nigele, yau topaisowamo, yau besiele kowa yo kamkavao am tali tomeliwo siya Yeisu wasana siyawayawayasan. Kutapwaloloya Yaubada koina. Kaiwena yaina yawasosi na palopitao sipalopisai nuwanuwali Yeisu wasana siyawayawayasan.”

Tomo yabo imwalisae osi mayamayalena pwatana mena

¹¹ Yo yagitai bulibuli gamwana isoke yo osi mayamayalena iyawatagilima. Na tomone iya imwalisae osine pwatana mena esana siba Todudulai yawasosi yo Towalo yawasosi. Tem tomo iyatalayagili o ikaleyaili iya ana paisowa dudulaina.

¹² Manna besiele mayau wedolina memenana yo pwaopwaom sibaibaiwa simiyamiya kulukuluna mena, na esa yabo silele yona mena esane nige tomo yabo ikakatai iya ibomamo ikatai.

¹³ Kana kwama malamalawena iluwui yo kwa-sine koina siyabuta yo esana bwaite besiele ‘Yaubada ana Walo.’

¹⁴ Tokaleya bulibuli mena siyamuli-kusuli siya kaleko mayamayalena yo namwanamwasosili silikwali yo simwalisae osi mayamayaleli pwatali mena.

¹⁵ Yo kaleya kelepana matamatagena iyawatag-ilima gamwana mena mwa koina ikaleya yo yanuwa meuloili simatausi kaiwena me ana loina kaikaiwena iloinayagili. Iya oine kanna itamlobiyen kaba tamtam mena yo oinene masina iya besiele Yaubada Tokaiwe ana munamunai lalakina.

¹⁶ Kana kwamane koina yo piyana mena esa yabo silele esana bwaite besiele, ‘kinyao ali kin yo guyauwo ali guyau.’

¹⁷ Yo anelose yaboyoi yagitai itotolo dabwelo pwatana mena yo iyogalau man meuloili siya sievaeva-keikeile kolili, kainana lalakina mena iba, “Kwalaoma, yo kwamiya-gogo Yaubada ana soi lalakina kaiwena.

¹⁸ Kabo buluma wakekan bwaine kinyao, tokaleyayao, tomo kaikaiweli, osi yo osi kali tomwalisae yo tomo meuloili yo siya esali lalakina yo siya esali kikiuna yo tabe topaisowa panpanna bulumaliyao.”

¹⁹ Mwa yamayamayale naenaena yo yanuwa yaulina kana kinyao mekalikavao ali tokaleyayao yagitaili silogogo na yakato tem sikaleya iya imwalisae osi pwatana mena me ana tokaleyayao kolili.

²⁰ Kabo yamayamayale naenaena mekanakava palopita mwakomwakotana sikabi-kalatagili

yo sipanili. Yo palopita mwakomwakotanane tauna kona ginauli kaba nuwapwanopwano ipaisowaili yamayamayalene kaiwena, yo koina tomo sibaibaiwa imwakotayagili siya tauna koina yamayamayalene kana kilakilala kolili yo sipwalou ana kokotomo koina. Mwa yamayamayalene mekanakava palopita mwakomwakotanane meyawayawasili sigabae-lobiyegili mayau yo veku salepa wedowedolili koina.

²¹ Mwa iya imwalisae osi pwatana mena ali tokaleyayao iunuyamateli kaleya kelepana iyawatagilima gamwana mena kabo man sievaeva meulolili silaoma bulumaliyao kolili sikekan kanasiga diyaliyao sisu.

20

Seitani sipan-kalatan bolime wan tausan

¹ Kabo anelose yabo yagitai ilolobima bulibuli mena gulane nige gunna kanasigamo kana ki ikabi-kalatan yo sen lalakina mekanakava ikalai.

² Kabo ilobi weso lalakina ikabi-kalatan, na wesone iya beyabeyana esana siba Diabolo o Seitani, ipan-kalatan sauga kana mamalawe besiele bolime wan tausan.

³ Yo igabae-lobiyen gulane nige gunna kanasigamo koina yo ikausi ikokalatan yo imiyamiya bolime wan tausan na tabu dedei meuloina tomonliyao imwamwakota-yagili, bolime wan tausan imwawasi mulina mena kabo silivasi na iyamo ana sauga nige imamamalawe.

⁴ Kabo kaba miya wasawasali tupwaliyao yagitaili. Tomone siya Yeisu wasana yo Yaubada ana

walo siguguyeyan na siunuili tabe yaluyaluwali yagitaili. Siya nige sauga yabo yamayamayale naenaenane mekanakava kokotomo yo ali kilakilala imiyamiya lamwali mena o nimali mena. Boita mena sitoloyoi yo simiyasio kaba miya wasawasaline pwatali mena kaiwena Yaubada kaiwe iwolegili na siloina. Kabo mekalikava Keliso siloina bolime wan tausand.

⁵ Bwaite toboita ali toloyoi bagubagunana. Na toboita tupwaliyao siya nige sitotolo sauganane koina, kanasiga bolime wan tausand imwawasi kabo sitoloyoi.

⁶ Na siya toboitane sitolo baguna Yaubada ikabiyaliyaya-yagili yo imuloloili. Siya boita labuina ana kaiwe nige silolobai na paisowa yakayakasisina sipaipaisowai Yaubada yo Yeisu kaiweli. Mwa siya mekalikava Keliso siloina bolime wan tausand.

Seitani sigabae-lobiyen mayau wedowedolina kalona mena

⁷ Bolime wan tausand imwawasi yo gula nige gunna kanasigamo sisoke yo Seitani livasi ilobai,

⁸ kabo iyawatagili ilau yanuwa yaulina dedeina esopali kolili yo tomo meuloili siya Gogi yo Megogi imwakotayagili mwa ikele-gogonagili kaleya kaiwena kali baibaiwa besiele dekawa.

⁹ Mwa Seitani me ana tokaleyayao yanuwa yaulina siutulikwai silau Yaubada ana tomoyao ali kaba logogo yanuwana sitolo-takikilan yanuwane imulolo lalakina koina. Na mayau wedowedolina ibeku-lobima bulibuli mena igabu-wolili.

10 Kabo Seitani iya tomo kali tomwakota sigabae-lobiyen mayau yo veku salepa wedowedolili kalona mena bwaimwana koina beyabeyana yamayamayale naenaena mekanakava palopita mwakomwakotana sigabae-lobiyegili simiyamiya. Siya mekalikava Seitani boniyai yo kaliyate kamkamna kani nige ilolotom silobai.

Yatala mwawamwawasina

11 Kabo Yaubada yagitai imiyasio ana kaba miya lalakina yo mayamayalena pwatana mena. Yo manna mena yanuwa yaulina yo bulibuli sik-walalele nige tabe tagigitaiyoili.

12 Kabo toboita yagitaili, siya tauna kona yanuwa yaulina mena esaliyao lalakili yo siya tabe esaliyao kikiuli sitolo ana kaba miya wasawasana manna mena. Yo aneloseyao buki sikalaili yo sikalali. Yo buki yabo sikala iya bukine yawasila kana buki. Kabo Yaubada toboita iyatalayagili yo ibenalilau bukine ana walo-masala koina gubesi ali paisowa.

13 Yo siya siboita kalita mena yo tabe siya simiyamiya Edesi koina yo silogogo silau sitolo yatala kaiwena kabo kaigeda kaigeda Yaubada iyatalayan mumugana ana lau koina.

14 Mwa Yaubada boita yo Edesi igabae-lobiyegili mayau wedowedolina kalona mena mayaune iya boita labuina.

15 Tem tomo yabo nige esana silolobai yawasi kana buki mena iya sigabae-lobiyen mayau wedowedolina kalona mena.

21

Yelusalema Waluwaluna

¹ Kabo bulibuli waluwaluna yo yanuwa yaulina waluwaluna yagitaili. Na bulibuli beyabeyana yo yanuwa yaulina beyabeyana sikwalalele yo besiele tabe kalita.

² Yanuwa tabu waluwaluna Yelusalema yagitai ilolobima bulibuli mena Yaubada koina. Yanuwane bwaite iya tokasole sinena kasole kwamana iluwui, yo ikatububuko na mekanakava kana kawakawalulu sikasole.

³ Kabo kaina lalakina yabo yabanelan ilobimaya kaba miya wasawasana koina iba, “Kwabenali, bwaite sauga Yaubada ana kaba miya iyaele tomo luwali mena. Iya imiyamiya mekalikava yo iya ali Yaubada. Siya tabe besiele ana tomoyao.

⁴ Yo mataliloli meuloina kani isauli. Boita tabe nigele, valam yo kamkamna nigele, kaiwena gin-auli beyabeyaliyao simwawasiko.”

⁵ Na iya imiyamiya kaba miya wasawasana mena iba, “Ginauli meuloili yagiginauliliwa yalowaluyoiili.” Tabe iwaloyoi iba, “Walo bwaite kulele-lobiyegili kaiwena siya walo yawasosi yo sowasowana tomo simeliyagili.”

⁶ Yo iwaloma koliyau iba, “Imwawasi. Yau Alepa yo Omega, yau kaba yatubu yo kaba emwawasi. Siya galagaloli simagu yatalamwagili waila doelu bunubunuwasina koina sinuma nige maisana bwaimwana yawasi kana waila.

⁷ Siya sikalakisiye yo polowe meuloina sikaiwe-gabaegili kabo namwanamwa meuloina yata-

lamwan kolili, na yau ali Yaubada yo siya besiele natuguwao.

⁸ Siya sinuwa-labulabui yo siya nige simemeli, yo siya mwalimwaline mumugana siginaginauli, tounuyamate, toganawali, tokukula, kokotomo kana topwalou, yo tomwakota meuloili kani silau mayau yo veku salepa wedowedolina koina. Iya bwaimwana boita labuina.”

⁹ Anelose seben gaeba seben sikalaili yo kamkamna mwawamwawasili siloyapowonli kabo kalikava yabo ilaoma kolyau iba, “Kulaoma yo tokawakawalulu sinena iya lami wainena yayakenayagiwo.”

¹⁰ Yo Yaluyaluwa Tabuna ana kaiwe ilaoma kolyau yo anelose ikalaiyau yalau koya malamalawena pwatana mena. Kabo yanuwa tabu Yelusalema iyakenayagau ilolobima bulibuli mena Yaubada koina.

¹¹ Yanuwane ipigapigabu, Yaubada ana wasawasa mayalena ilalakisosi besiele veku maisana lalakisosina esana diyespa yo ikata besiele gelasi.

¹² Kana gana ilalaki yo isae yo kana gamwa meuloina tuwelo na anelose tuwelo siya togitekalatan gamwa. Yo Isileli susu tuwelo, susu kaigeda kaigeda esana silele gamwa kaigeda kaigeda koina, gamwa kaigeda susu esana kaigeda.

¹³ Yo tete bolime kana gana kana gamwa yaiyona yo tete yavana yaiyona yo tete yalasi yaiyona yo tete bomatu yaiyona.

¹⁴ Yanuwane kana gana koina veku kaikai-weliyao tuwelo sipeili, kabo lami ana tobenaliyao

tuwelo esali veku tuwelo papalili mena sileleli.

¹⁵ Yo anelosene koliyau iwalowalomawa ana kaba liye gole nimana mena na yanuwane meuloina koina iliyei yo tabe gamwaliyao yo kali gana.

¹⁶ Yanuwa kana sae tu tausan kilomita yo kana magaga tu tausan kilomita yo kana mamalawe tu tausan kilomita, meuloili kali liyene kaigedana.

¹⁷ Tabe anelosene yanuwane kana gana iliyei kana balubalu besiele andeledi poti powa (144) kiubita. Na kiubita bwaimwana besiele tomo nimana kaigeda kana mamalawe.

¹⁸ Veku diyempa sikalai koina yanuwane kana gana siginauli yo yanuwane iyamala gole yawasosi, yo ipigapigabu besiele gelasi.

¹⁹ Veku maisaliyao lalakili kolili yanuwane kana wauwau koina siginauli kana pasa. Bagubagunana diyempa, labuina sapaiya, yaiyonana ageiti, esopalina veku kalakalawana emelodi.

²⁰ Valigigina (5) veku onikisi, sikisina (6) kaneliyan, yo sebenna (7) kalisoliti, eitina (8) belili, naena (9) veku topasi, sanauluna (10) kalasedoni, lebenna (11) dasinta, tuwelona (12) ametisi.

²¹ Gamwa kana gulu kali baibaiwa tuwelo yo sise tumaliyao lalakili kali baibaiwa tuwelo kabo sisene tumaliyaone sikalaili gulu kaigeda kaigeda kolili siginaulili, na yanuwane kana kamwasa siginauli gole yawasosi koina yo ikata besiele gelasi.

²² Nige nume tabu yabo yagigitai yanuwane kalona mena kaiwena nume tabunaele mwa Yaubada Tokaiwesosi yo lami.

²³ Yanuwane koina nige dabwelo yo waikena

mayaleli kaiwena Yaubada ana wasawasa pigapigabuna yanuwane imayale-takikilan yo mayalene yaina bwaimwana iya lamine.

²⁴ Yanuwane mayalena koina tomo dedei meuloili kolili silokeikeile yo siya esaliyao silalaki yanuwa yaulina mena kani ali wasawasa sikalailima siwolena yanuwane koina.

²⁵ Sauga meuloina gamwane sokesokeli yo nige boniboniyai yanuwane koina.

²⁶ Yanuwa meuloili ali wasawasa saesaliyao kani sikalailima yanuwane koina.

²⁷ Nige sowasowana ginauli naenaena o siya mumugana naenaena signaginauli silusae yanuwane koina, bwaimwanamo siya esaliyao sileleli yawasi bukina koina, iya lami ana buki.

22

¹ Yo anelose yalubwasi iyakenayagau iya yawasi wailana, manna inega yo ikata besiele gelasi, ididi-lobimawaya Yaubada yo lami ali kaba miya wasawasana mena,

² yo ididi-lobiyoi yanuwane kana kamwasa lalakina luwaluwalina mena. Yo wailane papali labui koina yawasila kana mayau koina itotolo iya waikena kaigeda kaigeda iuweuwe, yo bolime kaigeda kalona mena ana uwe metuwelo yo mayaune liguna tomo dedei meuloina koina simiyamiya iya kaba woisili.

³ Yo ginauli naenaeli Yaubada isikotanagili nige dedeine bwaine koina simiyamiya, bwaimwanamo Yaubada yo lami ali kaba miya wasawasana imiyamiya yanuwane kalona mena, yo Yaubada ana topaisowao sitapwatapwalolo.

⁴ Yaubada kana koleya kani sigitai yo esana imiyamiya lamwali mena.

⁵ Nige boniyai yo nige mayale besiele tabe nige dabwelo kabo ali mayale ele bwaimwana iya Guyau Yaubada kabo siya ana topaisowao kani siloiloina yo kani nige ilolotom.

Yeisu ana pileyoima

⁶ Kabo anelosene iwaloma koliyau iba, “Walo bwaite walo yawasosi sowasowana tomo simeliyan, yo Guyau Yaubada yaluyaluwana iwologili palopitao kolili ana walo siyawasayan, na yau iyawasayau ana paisowa wasana yawalowen kolimiu sauga kikiunamo kabo tawae kani iyawatagili.”

⁷ Mwa Guyau Yeisu iba, “Kwabenali. Sauga kikiunamo yapileyoima. Kabo siya Yaubada ana palopisai buki bwaite kalona siyasili yo sikatai-yadudulai siya kani Yaubada iwalo-muloloili.”

⁸ Yau Yoni ginauli bwaite yagitaile yo walone yabenalagili. Na saugana ginauliline yabenalagili yo yagitaile imwawasi yabeku anelose kaena mena iya ginauline iyakenayagau yakato yawalou koina.

⁹ Mwa iwaloma koliyau iba, “Nigele. Yau topaisowa besiele kowa yo kamkavao am tali palopitao yo tomo meuloili siya buki bwaite ana walo sibenalan simeliyan. Yaubada koina kupwalou.”

¹⁰ Yo iwaloyoi koliyau iba, “Palopisai kana buki bwaitete kulelelelene tabu kuwawadam kaiwena sauga ikubwaoliko.

¹¹ Mwa koinaele tem yaiya pwanoli mumugana iginaginauli ee kwapeiyawa iginauli, na yaiya

tem mumugana dudulaina iginaginauli iya mumugana ikapwa Yaubada manna mena.”

¹² Guyau Yeisu iba, “Kwabenali. Sauga kikiunamo yapileyoima maisamiu yakalailima. Kaigeda kaigeda maisana ilobai besiele ana paisowa koina.

¹³ Yau Alepa yo Omega, kaba yatubu yo kaba emwawasi, yabaguna yo yamuliye.

¹⁴ Siya kali kwama sideulili, Yaubada kani iwalo-mulololi, siya sowasowana yawasi mayauna uwena sikan. Yo tabe sowasowali silusae gamwane koina yo silau yanuwa wasawasana koina.

¹⁵ Na siya yanuwane gana mulina mena bwaimwana siya tobalau, tokukula, tounuyamate, kokotomo kana topwalou, tomwakota yo siya meuloili siyaliyaya ginauli naenaeli kaiweli.

¹⁶ Yau Yeisu yagu anelose yayawasa ilobiwako na walone bwaite iwalomasalan kolimiu toekalesiyayao. Yau Deibida ana susu yo malala utuna (kubwana).”

¹⁷ Yaluyaluwa Tabuna mekanakava lami kana kawakawalulu siba, “Yeisu kulaoma.” Analiyao komiu buki bwaitete kwayasili yo kwanuwabui yo kwameliyan kwaba, “Yeisu kulaoma.” Na tem yaiya luwamiu mena waila galogalona imagu na nuwanuwana waila inuma kwawalo ilaoma na yawasi wailana inuma wailane nige maisana.

Walo ana kaba mwawasi

¹⁸ Analiyao komiu buki bwaitete ana walomasa kwabenalanako kami yanuwapei bwaite besiele. Tem tomo yabo buki bwaitete ana walo

ietulani, kabo Yaubada kani iyakamkamnali kai-wena kamkamnane bukine bwaite koina iwalo-masalagiliko.

¹⁹ Na tem yabo buki bwaitete ana walo-masala tupwana ikelegabaen iboma ana nuwatu mena Yaubada kani nige itatalam yawasi kana mayau uwena koina ikekekan yo nige sowasowana ilusae yanuwane wasawasana koina, bukine bwaite koina iwalo-masalanako.

²⁰ Yeisu iya walo-masala bwaite ikawanamwanamwa-yani iba, “Yawasosi, sauga kikiunamo yapileyoima.” O, besiele, Guyau Yeisu kulaoma.

²¹ Guyau Yeisu ana katekamkamna imiyayai komiu Yaubada ana tomoyao kolimiu. O besiele.

Buki Tabu Waluwaluna
The New Testament in the Tubetube language, also
known as the Bwanabwana language, of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tokples Tubetube long Niugini

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tubetube (Bwanabwana) (Bwanabwana)

Dialect: Tubetube

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

0931f701-f3ab-55d7-a908-17edd28ccc5a